

STEFAN KONRAD

**POSljednji
TANGO
U PARIZU**

Stefan Konrad

POSLJEDNJI TANGO U PARIZU

LAND KÄRNTEN
Kultur

Rijeka, 2024.

Nakladnik: Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet, Sveučilišna avenija 4, 51000 Rijeka

Za nakladnika: prof. dr. sc. Aleksandar Mijatović, dekan Filozofskoga fakulteta u Rijeci

Autor: Stefan Konrad

Naslov: *Posljednji tango u Parizu*

Naslov izvornika: *Der letzte Tango in Paris*

S njemačkoga preveli: Daria Dvanajščak, Tibor Friščić, Valentina Kukuljan, Antonela Sobol

Mentorstvo i redaktura prijevoda: izv. prof. dr. sc. Željka Macan

Lektura: autorska

Korektura: autorska

Grafičko oblikovanje: dr. sc. Saša Stanić

ISBN (e-izdanje): 978-953-361-123-5

Odobrilo Vijeće Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Rijeci odlukom od 27. lipnja 2024. (Klasa: 611-01/24-01/27. Ur. broj: 2170-1-41-01-03-24-2).

© Autor i Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet

Sva prava pridržana. Nijedan dio ovoga izdanja ne smije se, ni u cijelosti ni djelomično, reproducirati, pohraniti ili prenositi ni u kojem elektroničkom obliku, mehaničkim fotokopiranjem, snimanjem ili drugačije bez prethodnog dopuštenja autora. Javno izvođenje ovoga teksta moguće je samo uz prethodnu pisanu suglasnost njegova autora kao nositelja autorskih prava.

UVODNA RIJEČ

Na seminarima je predmeta Norma i uzus 3 Programa Sveučilišnoga diplomskog prevoditeljskog studija u zimskome semestru akademske godine 2023./2024. nastao prijevod dramskoga teksta *Posljednji tango u Parizu* austrijskoga svestranog umjetnika Stefana Konrada. Tekst se u rukama autorice ovih redaka našao za vrijeme Ljetne škole Bovec u kojoj je bila voditeljica tečaja hrvatskoga kao inoga jezika. Slučajno, možda bi tko rekao. U sedmom prizoru ove jednočinke jedan od njezinih likova tvrdi kako je slučajnost pravilo i da se pritom radi o nekoj vrsti predanosti, o sudjelovanju. I teško se ne složiti s tim. Tekst s krasopisom ispisanom autorovom posvetom (koji zbog tog detalja na prvi pogled djeluje gotovo nestvarno) dočekaao je svoj prijevod na hrvatski jezik koji su napravili studenti Daria Dvanajščak, Tibor Friščić, Valentina Kukuljan i Antonela Sobol. Svima im želim zahvaliti na otvorenosti, spremnosti na dodatni angažman i iskorak iz okvira, promišljanjima i traženjima rješenja, čvrstim argumentima potkrijepljenom zauzimanju za svoje prevodilačke prijedloge, ali i oduševljenju onima koje bi predložio tko drugi, a za koje se procijenilo da bi bili bolji i funkcionalniji. Zajedničko *glancanje* ovoga teksta bila je istinska radost. Naša prevodilačka družina zahvaljuje autoru dramskoga teksta na povjerenju i suradnji te će joj biti veliko zadovoljstvo ako *Posljednji tango u Parizu* zaživi i na pozornici (neka zasad ostane među nama, no šuška se o takvim planovima i mogućnostima njihove realizacije). Vjerujemo da će ovaj tekst pronaći put i do svoje čitalačke publike i da će je, baš kao i nas, oduševiti svojim humorom i intertekstualnošću, ironičkom i domišljatom. Sam autor dramu žanrovski određuje kao farsu, a njezina je radnja građena na neobičnoj smrti književnika Ödöna von Horvátha. Elementi se Horváthove biografije (životne, ali i stvaralačke) u igrama riječi, majstorski odabranim lajtmotivima te kompozicijskim i stilskim postupcima isprepliću u tekstu iznimne duhovitosti i zadivljujuće ludičnosti te njegovim vješto oblikovanim, uvjerljivo dočaranim i pomno osmišljenim likovima. *Posljednji tango u Parizu* u hrvatskome prijevodu izdanje je popraćeno predgovorom izv. prof. dr. sc. Petre Žagar-Šoštarić kojoj zahvaljujemo na bezrezervnoj podršci idejama

koje nas nose. U predgovoru će se ponovno potvrditi kako je slučajnost pravilo i kako nije nimalo slučajno da se, između ostaloga, lik mlade dame koja se od oluje sklonila u krošnju kestena na pariškim Elizejskim poljanama, a s kojom će nesretni književnik otplesati svoj posljednji tango, zove – Karoline.

Željka Macan
Rijeka, travanj 2024.

Umjesto predgovora, vožnja gradom ili uputstva čitatelju

Dragi čitatelji ovog posebnog teksta, ove farse temeljene na smrti Ödöna von Horvátha, naslova *Posljednji tango u Parizu*, jednočinke za najmanje 5 glumaca (2 Ž, 3 M) u osam prizora s prologom. Dopustite mi da vas najprije uvedem u život i stvaralaštvo Ödöna von Horvátha koji se zrcale u ovoj farsu koja vas vabi na čitanje, a, vjerujem, i na gledanje.

Ugodno se smjestite, vežite se i krećemo na put prema Rijeci, prema kvartu Pećine, gdje je rođen Ödön von Horváth na čije se djelo, ali djelomično i na njegov život, ova farsa *Posljednji tango u Parizu* autora Stefana Konrada odnosi. S obzirom na to da su farsu s njemačkoga na hrvatski preveli studenti s Katedre za translatalogiju (modul Germanistika) Filozofskog fakulteta u Rijeci pod mentorstvom izv. prof. dr. sc. Željke Macan, zbilja bi valjalo započeti s Rijekom, gradom na rijeci, mjestom Horváthova rođenja, ali i mjestom gdje naši studenti ostvaruju svoje prevoditeljske prvijence.

Rijeka, nekoć (nj.) Sankt Veit am Pflaum/Flaum, kasnije (tal.) Fiume, danas (hr.) Rijeka, grad je koji se u 19. st. snažno industrijalizirao. Prisjetimo se samo izgradnje riječke luke koju je već Therese von Artner (1772–1829), njemačka književnica i slikarica, na svom proputovanju kroz Rijeku prema Italiji u djelu *Briefe über einen Theil Croatien und Italien/ Pisma o jednom dijelu Hrvatske i Italije* opisala i usporedila s Trstom. Opisala je Rijeku kao lučki grad koji se snažno razvija i koji, ako tako nastavi, može konkurirati Trstu. Već je tada Rijeka proizvodila šećer, sol, čokoladu te ih izvozila u druge zemlje. Imala je svoju stalnu brodsku liniju prema New Yorku. Ne zaboravimo na ovom mjestu Pomorsku akademiju, njezine profesore, kapetane (među njima veliki broj njih s njemačkog govornog područja), kadete. Prve pomorske kolorirane karte izrađene su iz pera Heinricha von Littrowa. Snažno prirodoslovno društvo (Naturwissenschaftlicher Club) gdje su, među mnogobrojnim uglednim znanstvenicima, djelovale i ugledne žene i dobrotvorke poput spisateljice i prve dame grada Rijeke Natalije Ritter, kasnije Scarpa, a naposljetku i Natalia Ciotta, supruga prvog riječkog gradonačelnika Giovannia de Ciotte. Skupovi o prvim rendgenskim snimkama, književne večeri, dobrotvorni balovi, gradnja secesijskih vila, Klimtovi rani radovi u

prostoru Hrvatskog narodnog kazališta u Rijeci i puno toga još. Akteri svega navedenog multinacionalne su prošlosti s poznavanjem i po nekoliko stranih jezika. I mnogi su radnici onda govorili najmanje tri strana jezika. Ali, da fokus ne stavimo samo na grad Rijeku i poneke povijesne natuknice, detalje možete, naravno, samo ako vas budu zanimali, pronaći i proučiti kroz postav u muzeju *Palače šećera* u Rijeci koja se smjestila nasuprot željezničkom kolodvoru kojeg onda još nije bilo, već je do samog ulaza u Palaču sezalo more, iz strateških razloga vezanih uz transport.

Na ovom vas mjestu sada vodim dalje, na Pećine, u već spominjani Horváthov kvart koji se proteže jednosmjernom ulicom Janka Polića Kamova (gledano s gornje strane ceste), skoro pa uzduž današnjeg kontejnerskog terminala. Na Pećinama, nedaleko tzv. Piramide, kako je Riječani vole nazivati, samozatajno u žutom, pomalo već oronulom ruhu, ali još uvijek u otmjenom izdanju, stoji vila (vila viteza Vjekoslava Cosulich, danas Šetalište Trinaeste divizije 21, gledano s donje ceste) u kojoj je 1901. rođen Ödön von Horváth. Sam Horváth, kako potvrđuje citat iz njegove biografije koji se donosi u nastavku, a ovdje parafrazira, bio je tipična austro-ugarska mješavina, od svega ponešto – i mađarskog, i hrvatskog, i češkog, i njemačkog. Majka mu je Čehinja, otac Mađar, on je rođen u Rijeci, a na njemačkom jeziku najbolje piše. Za sebe je smatrao kako pripada njemačkom kulturnom krugu, ali niti jednom narodu. Sve nacionalističko njemu je strano, znači nema domovine i ne pati zbog toga, već ga upravo to čini sretnim jer je pošteđen svakog vida nacionalnog sentimenta:

„Ich bin eine typisch altösterreichisch-ungarische Mischung: magyarisch, kroatisch, deutsch, tschechisch – mein Name ist magyarisch, meine Muttersprache ist deutsch. Ich spreche weitaus am besten Deutsch, schreibe nurmehr Deutsch, gehöre also dem deutschen Kulturkreis an, dem deutschen Volke. Allerdings: der Begriff „Vaterland“, nationalistisch gefälscht, ist mir fremd. Also, wie gesagt: Ich habe keine Heimat und leide natürlich nicht darunter, sondern freue mich meiner Heimatlosigkeit, denn sie befreit mich von einer unnötigen Sentimentalität.“ (Krischke, Traugott. Prokop, Hans F.: Ödon von Horváth: Leben und Werk in Dokumenten und Bildern. Suhrkamp Verlag. Frankfurt am Main 1972. str.13)

Horváth nije bio apolitičan, nije bio ni revolucionar, ali niti sasvim antirevolucionar. Bio je kozmopolit. Kritizirao je nepravdu i zadrti nacionalizam. Sve to opisao je u svojim djelima *Der ewige Spieser/ Vječni malograđanin; Ein Kind unserer Zeit/ Dijete našeg vremena* (1938) i drugima. Njegove su teme i danas aktualne jer „(...) jednom kada vrijeme u kojem živimo prođe, onda tek će svijet moći odmjeriti koliko je sve bilo silovito (...)” (<https://www.fiuman.hr/odon-von-horvath-rijecki-pisac/> od 27. 5. 2024.).

Tek retrogradno zapravo postajemo svjesni mnogočega, ali vrijedilo bi ovdje upitati se, upravo ovdje i sada, koliko smo nakon toliko ratova, bolesti, nedaća postali pametniji. Jesmo li što naučili iz iskustva svojih predaka? Odgovor, dragi čitatelji, prepuštam vama, ali napominjem da bi upravo pitanje svijesti čovjeka o onome što je doživio ili što doživljava (jer ratova ima i u 21. stoljeću – samo podsjećam na to) moglo biti nit vodilja kroz Konradovu farsu *Posljednji tango u Parizu*. Gradovi i ljudi na Horváthovu životnom putu utkani su u nju. Rijeka kao polazište, a Pariz kao završna točka njegova životnog putovanja. Da, dragi čitatelji, ova je farsa zapravo životna i stvaralačka biografija Ōdona von Horvátha. Teme i likovi (poput Karoline, ali i samog Horvátha, primjerice u razgovoru s *madame* Marianne u četvrtoj sceni) prate njegov život smješten u današnji duh vremena i društveno-politički okvir koji je i sam doživio, slijedio onda, u svoje doba, a mi se s time susrećemo i danas:

„Pa, ako je čovjek poput mene, koji je upravo iz Beča u Prag, iz Praga u Budimpeštu i iz Rijeke preko Venecije i Amsterdama stigao ovamo, pobjegao iz kandži nacista, šetao parkom dok je grmjelo i sijevalo u Parizu, našao se pod kestenom na Elizejskim poljanama i tamo upoznao jedno tako jako nepromišljeno – oh, što da kažem – biće poput Vas, koje prkosi smrti...”.

Horváthove drame i dan-danas se izvode diljem Europe. Tako je i njegovo djelo *Kazimir i Karolina* uprizoreno na Međunarodnom festivalu malih scena u svibnju 2015. godine u Rijeci. Konradova farsa Horvátha smješta u današnjicu političkih događanja koja su „u zadnje vrijeme pomalo turbulentna (...)”, ali „(...) ne mora značiti da svijet maršira u propast (...)” i daje nam nadu u možda tolerantniju, mirmiju budućnost. Nadajmo se da će zaživjeti na daskama našeg kazališta u

Rijeci u hrvatskom prijevodu koji u nastavku ovog putovanja slijedi. Radnju na ovom mjestu neću anticipirati ili, da se koristim novijim izrazom mladih, neću vam je „spojlat”, jer onda više nema „španunga” (napetosti) ni iznenađenja.

Na kraju ovog uvodnog putovanja, ovog predgovora ili naputka čitatelju, izdvojila bih još nekoliko skromnih redaka kako biste upoznali i ekipu zaslužnu za ovaj prijevod. Iako to u ovom brzoživućem tempu digitalnog svijeta možda nije jednostavno, izv. prof. dr. sc. Željka Macan uspjela je motivirati naše studente za književno prevođenje. Daria Dvanajščak, Tibor Friščić, Valentina Kukuljan i Antonela Sobol, oni su zaslužni za prijevod, transkreaciju Konradova teksta, koji sada „zglancan“ čeka kazalište, čitatelje, odnosno gledatelje.

Prevođenje književnih tekstova dugotrajan je i kompleksan proces koji se razlikuje od prijevoda ostalih tekstova (uporabnih tekstova poput ugovora, svjedodžbi i sl.) jer se u književnosti riječi važu, metafore se u ciljnom jeziku traže, a rijetko nalaze (u smislu sinonima), pa se transkreiraju nove, možda i originalnije od onih u izvorniku. Kompozicija i stil farse *Posljednji tango u Parizu* ostaju čvrsto naslonjeni na Konradov izvorni tekst, na njegov stil izražavanja. Završno „šlifanje“ (korektura, redaktura, a koje traje poprilično dugo) prijevod stavlja u korzet korica koji spremno čeka svoju sudbinu o kojoj odlučujemo mi, čitatelji, kazalište, možda i filmsko platno. Kažu, dozvolite mi samo još ovo, da je Horváth bio čovjek sudbine jer mu je jednom prilikom netko rekao da bi mu Pariz mogao izmijeniti život. Sad malo „spojlam”, no u lipnju se 1938. Horváth zbilja našao u Parizu (upravo u mjesecu lipnju kada se i ovaj prijevod objavljuje – koja koincidencija!), a upravo je u Parizu i „otplesao posljednji tango”. Navodno ga je na cesti usmrtila grana kestena. Ceste su mu uvijek bile mrske (više od nacizma), ceste u lipnju pogotovo. Zato neka ovaj lipanj 2024. bude u znaku novog početka Horváthova „posljednjeg tanga” otplesanog u socijalno-kritičnom ritmu na cestama/daskama riječkog kazališta – sasvim kozmopolitskom duhu njegova života i stvaralaštva.

Petra Žagar-Šošarić

Stefan Konrad

Posljednji tango u Parizu

Farsa temeljena na smrti Ödöna von Horvátha

Jednočinka za najmanje 5 glumaca (2Ž, 3M) u osam
prizora s prologom

LIKОВИ

Pralja

Alfred

bistro-veteran

4 gosta (B, C, D, E)

redoviti gosti bistroa

Madame Marianne

bečka gatarica

Ödön von Horváth

pisac

Monsieur Belvédère

pariški policijski inspektor

Robert Siodmak

njemački filmski producent

Bertha Siodmak

njegova bavarska žena

Hertha Pauli

austrijska glumica i autorica

Walter Mehring

njemački autor

2 pogrebnika (A, B)

Casimiro

argentinski bolničar

Francisco

argentinski bolničar

sestra Élisabeth

francuska medicinska sestra

gospodica Karoline

mlada dama

PRVI ČIN
[PROLOG]

Scena: Pralja, s daskom i posudom za pranje, u ponoć pere donje rublje na obali Seine.

PRALJA:

Tako mi mog najvećeg žulja, (*s puno razigrane melodije riječi*) uklonit ću te ja! Ha, ha!
Ovo će bit avantura večeras,
kažem ti. Samo nas dvije!
Ti si jedna od njih, da! Ti si za mene jedna... Dovraga –
crvena kao paprika!
Ti! Ti! Ti! Ti, bitango!

Kao da se igra skrivača.

Pa gdje si? Gdje si?
Evo te! Ha, ha!

Manično riba tkaninu.

Bilo bi smiješno da te nisam uklonila, ti jadna, užasna,
gadna mrljo! Zbogom! Doviđenja! Krepaj! Ha, ha!

Ponovno posvećena ribanju.

Za krepat od smijeha! Za krepat!
Ti bezvrijedna, beskičmena, bezbožna hrpo prljavštine –
nisi valjda mislila da te ne vidim! Da?
Međutim, rijetko ne mogu ništa pronaći! Čak i ako mi
mladi Mjesec zamagli vid, previše sam vješta u pranju
odjeće! Ha, ha!

Nakon ponovljenog snažnog ribanja, izvlačenja mokrog, krvlju natopljenog odjevnog predmeta iz posude i njegova proučavanja.

Vidi! Vidi!
Tvrdoglava i drska na bijelom prsluku! Što si ti sve kao

mrlja dopuštaš – cccc!

Kako sramotno od tebe! Kako sramotno! To je vjerojatno razlog tomu zašto si tako lijepo crvena – zbog čistog srama! Ha!

Misliš da ne znam kako se pere rublje! Da? Griješiš, moja prljava, izbirljiva zbrko tkanine – u ponoć te čeka vodeni vrtlog lužine! Ha, ha!

Da? Sad si ti na redu! Sad si samo moja!

Manično se upuštajući u pranje i recitiranje fragmentiranih dijelova teksta i mrljanje/pjevanje u sebi sve dok ne počne glazba za tango.

A ljudi će znati reći: Eki, peki, peka, kakav užas – di je fleka? Di je garež? Baš je bio davež! Danas gore, sutra dolje! Ha, ha – tako mi mog najvećeg žulja!

Počinje glazba za tango.

PRVI ČIN
[1. SCENA]

Scena: Jutro 2. lipnja 1938. u bistrou u Parizu.

Gosti bistroa čitaju novine dok puše. Govor likova obojen je francuskim naglaskom.

ALFRED:

Mon Dieu! To nije moguće!

B:

Što se dogodilo?

C:

Što je?

D:

Garçon, jedan Pernod! Ne mogu podnijeti uzbuđenje na prazan želudac.

E:

Alors quoi? Govori! Što je, Alfredede?

ALFRED:

Attention! „Le Figaro“ piše da pušenje cigareta Gaulouise uzrokuje rak.

Svi se počnu glasno smijati.

ALFRED:

Ponovno sabran.

Incroyable!

C:

Ni dijete ne bi povjerovalo u to.

E:

Pušenje bi trebalo biti štetno za zdravlje? – Oh lala!

C:

U tijeku je zavjera! Ovo je njemačka propaganda.

ALFRED:

Ja bih to nazvao još jednom besmislicom koju su novinari izmislili za svoje čitaoce. Prave nas budalama!

E:

Oui!

B:

Oui!

C:

Oui!

D:

Oui!

ALFRED:

„Le Matin“ je prošli tjedan iznio istu tvrdnju o rendgenskim zrakama. Kakva nebuloza!

D:

Uskoro će nas ove novine htjeti odvući od pića. *Garçon*, jedan Pernod!

ALFRED:

Mes amis, pitam se: što se događa s tiskom? Kakva su to površna izvješća? Koju će još bajku novinari smisliti?

Nacisti započinju rat i osvajaju Pariz?

Svi se opet počnu smijati.

ALFRED:

Ponovno sabran.

Čini mi se da ozbiljno novinarstvo više nije u modi!

B:

Upravo tako, Alfrede!

E:

D'accord! Slažem se, također!

C:

U tijeku je zavjera! Ovo je njemačka propaganda!

ALFRED:

Terrible! Jedan sumnjiv naslov za drugim u ovom smeću od novina! Tko želi čitati o tome? Besmislice na svakoj stranici!

Proučava novine.

Na primjer, što to imamo ovdje? Pisca usmrtila grana na Elizejskim poljanama. Apsurdno!

C:

Sada već postaje besmisleno!

B:

Nije li tako? Ili, Alfrede?

ALFRED:

Pokazuje na članak.

Molim vas, uvjerite se sami!

B:

Ridicule! Pff!

E:

Ali to sam pročitao i u drugim novinama. Alfrede, cijeli Pariz govori o tome.

ALFRED:

Usmrtila ga grana na Elizejskim poljanama – čudno! Je li to uopće moguće?

E:

Policija je ogradila park, vidio sam u prolazu.

ALFRED:

Nevjerojatno! Dakle, istina je!

B:

Jadnik!

C:

Tko ga je ono ubio?

SVI:

Grana!

ALFRED:

Jučer za vrijeme oluje, kažu. Odmah sam to i pomislio!

B:

Što je uopće radio za vrijeme oluje na Elizejskim poljanama?

D:

Užasno! Moram popiti nešto u to ime.
Garçon, jedan Pernod!

ALFRED:

Uzimajući novine.

Kakva tragedija! Bio je tek u kasnim tridesetima. Bez žene. Bez djece. Umro je u vozilu hitne pomoći na putu do bolnice.

B:

Nesretnik!

C:

Kakva nesreća!

E:

Nadajmo se da mu je duša našla spas nakon ovog plesa smrti!

ALFRED:

Čudno! Sve ovo me podsjeća na scenu iz filma.

Uzimajući novine.

Usput, zvao se Ödön (*izgovara se kao Edem*) von Horváth.

D:

Krajnje čudno!
Zvuči kao osip.

E:

Zvuči kao šuga.

B:

Zvuči kao turist.

C:

Zasigurno turist!

B:

Tako je! To se Parižaninu ne bi moglo dogoditi!

ALFRED:

Nijedan Parižanin nije toliko glup da hoda po Elizejskim poljanama za vrijeme oluje.

D:

Tada treba ostati u bistrou i popiti Pernod! *Garçon!*

ALFRED:

Attention! Pisac nije ni bio Francuz. Pisao je na njemačkom!

C:

Njemačkom?

E:

Njemačkom?

SVI:

Njemačkom!

ALFRED:

Pa, onda: *C'est la vie!*

Glazba za tango.

PRVI ČIN

[2. SCENA]

U stražnjoj sobi jednog bečkog stana u ulici Mohrengasse u drugom gradskom okrugu početkom ožujka 1938. godine.

Stolice i stol na kojem je svakojaki pribor za proricanje sudbine.

MARIANNE:

Pozivajući gospodina von Horvátha u sobu.

Sljedeći, molim!

Da, da. Samo uđite u maleno kraljevstvo *Madame* Marianne (izgovara se na francuskom). Već sam sve pripremila i još jednom Vas molim za oprost.

ÖDÖN:

Zašto?

MARIANNE:

Mislim, zbog onog ranije, s Vašim imenom.

ÖDÖN:

Oh, molim vas, na što točno mislite, *Madame* Marianne?

MARIANNE:

Pogrešno sam Vas nazvala Ödem, gospodine von Horváth, nisam dobro razumjela Vaše ime.

ÖDÖN:

U redu je! To mi se stalno događa.

MARIANNE:

Da?

Prekapajući po svojim dokumentima.

Dakle, dakle! Naravno da to znam jer se već vidi po položaju Urana na Vašoj natalnoj karti – izravno u konjunkciji sa Suncem. Da, da. Takva pozicija često dovodi do neobičnosti u životima pogođenih.

Nepredvidljivost i pogrešna tumačenja.

Ali imate moju riječ da se neće ponoviti, gospodine von Horváth.

ÖDÖN:

Zašto tako formalno? Zovite me samo Ödem.

Oboje se smijulje.

MARIANNE:

Ne, ne mogu! Gospodine von Horváth, Vi mali šaljivdžijo! Volim pacijente sa smislom za humor.

ÖDÖN:

Da Vas pitam, obraćate li se svim posjetiteljima koji dolaze na proricanje sudbine kao “pacijentima”?

MARIANNE:

Vidite, odrasla sam okružena kožnim i spolnim bolestima u očevoj praksi, pokoj mu duši, i, znate, kada kao djevojčica započnete svoje dane prizorom mjehurića autoimune bolesti na anusu sedamdesetogodišnjeg muškarca, onda to ima odlučujući utjecaj na kasniji život.

Moj otac, pokoj mu duši, u to je vrijeme bio jedan od najuglednijih dermatologa u Beču. Navodno je liječio vaginalne bradavice Katharine Schratt. Jeste li to znali?

ÖDÖN:

Ne, to mi je potpuna novost.

MARIANNE:

Da, da. „Koža je ogledalo duše“, govorio je. Zato, osim astrologije, hiromantije i gatanja iz taloga kave, nudim i analizu kože. Kod mojih je pacijenata uvijek potvrđeno spiritualno buđenje.

ÖDÖN:

Stvarno? To mi je pobudilo znatiželju!

MARIANNE:

Da, da. Jeste li ikada bili na analizi kože?

ÖDÖN:

Analiza kože? Ne, da budem iskren, još nisam imao to zadovoljstvo.

MARIANNE:

Onda je krajnje vrijeme, gospodine von Horváth!
Hoćemo li? Uopće ne boli!

Detaljno pregledava lice Ödöna von Horvátha pedantnim pogledom, možda i svojim priborom.

Razumijem. Uh, uh, uh. Tako znači! Hmmm. Zanimljivo!

Mrmrljajući u svoju kristalnu kuglu nakon što ju je gurnula prstima.

Početak bilješke – Kod pacijenta blaga hiperkeratoza proizvodi masni film na čelu – zarez – što ukazuje na prekomjernu proizvodnju lojnih žlijezda – zarez – što je kod pacijenta – zarez – uostalom, rođen je u sunčevu znaku Strijelca – zarez – uzrokovano zbog živčane geste – Točka – Čini se da se simptomi odnose na nadolazeći događaj – zarez – zbog kojeg pacijent osjeća nelagodu – kraj bilješke.

Vraća se Ödönu von Horváthu nakon duge tišine.

Jeste li se obratili meni jer želite informacije o događaju koji se još nije dogodio?

ÖDÖN:

Da!

MARIANNE:

Vidite, analiza kože uvijek djeluje!

ÖDÖN:

Ali, detaljno sam Vas u pismu obavijestio o tome da trebam Vaš savjet, *Madame*, jer početkom lipnja planiram sastanak u Zürichu...

Marianne ga prekine.

MARIANNE:

Ah! Tako znači! Za planiranje! Dakle, Vi ste arhitekt – zanimljivo! To je dobro za osobu rođenu u znaku Strijelca. Odlično! Sjajno! Taj posao se može na Vama odmah vidjeti ako usporedite boju pigmentacije obraza s onom na čelu. Zanimljivo, zar ne?

ÖDÖN:

Smijem li naglasiti da sam pisac?

MARIANNE:

Tako znači! Arhitekt riječi. Da, da, to sam i mislila. Upravo to sam mislila.

Mrmljajući ponovno u kuglu.

Početak bilješke – Pacijent je sklon neposluhu i pokazuje naznake logičkog razmišljanja – kraj bilješke.

ÖDÖN:

Stvarno je impresivan ovaj vaš stroj. Recite, je li to neka vrsta diktafona?

MARIANNE:

Što? Ovo?

Pokazuje na kuglu.

Ne, to je neka vrsta kristalne kugle! Kako Vi kao pisac sve to interpretirate – voljela bih pogledati taj film koji se vrti u Vašoj glavi! Da, da!

Gospodine von Horváth, moram Vam priznati, volim pacijente koji imaju mašte! Vi ste, čini mi se, pravi primjer osobe koja primarno percipira vizualno!

ÖDÖN:

Vrlo impresivno! Mislim da to još nitko nije primijetio!

MARIANNE:

To se odmah vidi, gospodine von Horváth. Vi sigurno pišete za film, zar ne?

ÖDÖN:

Moram Vas razočarati. Prvenstveno pišem prozu i drame.

MARIANNE:

Tako znači! Razumijem. Hm! Razmišljate li možda o filmskoj adaptaciji svojih djela?

ÖDÖN:

Upravo sam zato i došao k Vama.

MARIANNE:

Pa što ne kažete!

ÖDÖN:

Da! *Madame* Marianne, zanima me što će biti s ovim planiranim projektom, filmskom adaptacijom mog romana „Mladi bez Boga“ za koju je zainteresiran redatelj Robert Siodmak kojeg iznimno cijenim. Zbog toga se s njim i njegovom suprugom sastajem u Zürichu početkom lipnja ove godine.

MARIANNE:

Kako? Filmski projekt? U Zürichu?

ÖDÖN:

Zürich mi se čini prikladnim i, povrh svega, sigurnim mjestom u ovim vremenima.

MARIANNE:

Tako znači! Zanimljivo! Uh, uh, uh!

Mrmlja u kuglu.

Sastaje se u Zürichu.

Uplašeno gleda u kuglu.

Ah! Tako mi zviježđa Riba!

Bježi od stola.

Evo je opet.

ÖDÖN:

Koga!?

MARIANNE:

To je dovoljno da ti utjera strah u kosti!

ÖDÖN:

Madame Marianne, jesam li što propustio?

MARIANNE:

Udaljite se od stola! Odlazite, kažem! Odmah!

ÖDÖN:

Što je?

MARIANNE:

Odlazite! Brzo! Dođite ovamo! Dođite ovamo!
Kvragu! Gospodine von Horváth, hoću li preživjeti, a da ne
poludim, ovisi o zvijezdama! Ispričavam se, ali mislim da
moram, da, stvarno se moram...

ÖDÖN:

*Madame Marianne, oprostite što Vas prekidam, ali što se
točno ovdje događa?*

MARIANNE:

Na rubu sam osobne apokalipse!

ÖDÖN:

Po onome što vidim, i ja bih to zaključio. Što je uzrok tome?

Marianne koristi Ödöna kao ljudski štit.

MARIANNE:

Sanjam ovo već tjednima. Mislim da sam uhvatila duha.
Himeru! Kamo god pogledam, prati me! A sada je ovdje – u
kugli!

ÖDÖN:

Također pokušava vidjeti nešto u kristalnoj kugli.

Unutra?

Marianne kimne. Nakon toga Ödön se oprezno približava kugli.

MARIANNE:

Pazite, kažem! Budite oprezni!

ÖDÖN:

Madame Marianne, ne vidim ništa!

MARIANNE:

Držite se na sigurnoj udaljenosti, gospodine von Horváth –
po mom mišljenju, ova mistična nestvarnost je definitivno
zarazna!

ÖDÖN:

Što vidite u kugli?

MARIANNE:

Prsluk!

ÖDÖN:

Prsluk?

MARIANNE:

Da, prsluk!

ÖDÖN:

Čekajte! Ovo je Vaša jeziva avet? Progoni Vas slika prsluka?

MARIANNE:

Doista!!! Tjednima sanjam prsluk, gospodine von Horváth. Znaite, drugima se u mojoj profesiji u njihovim spavaćim sobama pojavljuje Sveta Valérie iz Limogesa ili barem živahni mali patuljak.

Zaražena sam vizijom prsluka – običnog, bijelog prsluka s velikom, crvenom točkom ili crvenom mrljom, ako hoćete, zalijepljenom za tkaninu. Kažem Vam, obuzeo me ovaj fantom! Lijepi se za mene kao seboroični dermatitis! Stoga budite oprezni, gospodine von Horváth, i izbjegavajte bilo kakav kontakt!

ÖDÖN:

Prsluk s crvenom mrljom, kažete? Čudno!

MARIANNE:

Da, da – krajnje čudno! Uh, uh, uh – tako intenzivno ukazanje sam posljednji put doživjela kad mi je otac, Bog ga blagoslovio, u svojoj ordinaciji bez anestezije uklonio žulj koji sam zadobila u tijesnim plesnim cipelama tijekom sezone balova. U to me vrijeme u hotelskom baru proganjao duh marginalno nadarenog harmonikaša.

A sada taj glupi obični prsluk.

Pogleda Ödöna von Horvátha.

Baš poput ovoga na Vama.

ÖDÖN:

Baš takav – stvarno? Čudno!

MARIANNE:

Krajnje čudno! Zanimljivo!

Duboko izdahne i pribere se.

Mislim da je najbolje prekriti kuglu nekom krpom!

ÖDÖN:

Pažljivo prekrivajući kuglu.

U potpunosti se slažem s Vama!

Glazba za tango.

PRVI ČIN

[3. SCENA]

Mjesto radnje: Policijska postaja na Aveniji Gabriel u kasnim večernjim satima 1. lipnja 1938. godine.

Robert i Bertha Siodmak razgovaraju s policijskim inspektorom nakon smrti Ödöna von Horvátha.

MONSIEUR BELVÉDÈRE:

Oštrim, skeptičnim tonom s francuskim naglaskom.

*Madame i monsieur Siodmak! Ne možemo više ovako!
Morate mi dati preciznije informacije!*

ROBERT:

Neprestano želi doći do riječi.

Ali, molim Vas, shvatite!

Moja supruga i ja smo još uvijek u šoku. Morate nas razumjeti, gospodine inspektore Belvédère. Prošlo je tek nekoliko sati od naše večere s Ödönom.

MONSIEUR BELVÉDÈRE:

Večerao je s Vama? Tiens! To sam si i mislio! I? Gdje ste večerali s gospodinom von Horváthom?

ROBERT:

U kavani Marignan.

MONSIEUR BELVÉDÈRE:

Certainement! To sam si i mislio! I?

ROBERT:

Moja supruga i ja razgovarali smo s njim o filmskoj adaptaciji njegova romana „Mladi bez Boga“. Nakon toga se htio nakratko vratiti u hotel kako bi razmislio o našim uvjetima i o njima prodiskutirao s prijateljima.

Već Vam je vjerojatno poznato da je Ödön odsjeo u hotelu de l' Univers-Entré sa svojim kolegama piscima Herthom Pauli i Walterom Mehringom.

BERTHA:

Uostalom, odbio je našu ponudu da ga nakon večere u kavani Marignan odvezemo autom upravo do tog hotela. Ödön je namjeravao ići pješice – *per pedes* – kako je on rekao – iako se oluja već spremala.

MONSIEUR BELVÉDÈRE:

Čudno!

ROBERT:

Doista čudno!

Vjerujte mi, inspektore Belvédère: bez obzira na to što moja supruga i ja radimo u filmskoj industriji, takvu tragično bizarnu nesreću poznajem samo iz svijeta filma. Što da kažem? Potpuno je filmski.

BERTHA:

Nedvojbena, Roberte, nedvojbena!

ROBERT:

Cijela me stvar podsjeća na scenu iz jednog filma...

Pred sobom zamišlja scenu.

Nebo prekriveno oblacima utapa se u munjama i gromovima – kamera popraćena krešendom bubnjeva koji nalikuje plesu smrti gledatelja odvodi u pokisli park, a zatim se odjednom...

BERTHA:

Bertha i Robert predaju se sve većem kinematografskom zanosu.

Oh, Roberte, misliš li ti to na film Roubena Mamouliana?

ROBERT:

Da, Babs!

BERTHA:

„Dr. Jekyll i gospodin Hyde“?

ROBERT:

Naravno, Babs!

BERTHA:

Oh, Roberte, obožavam taj film!

ROBERT:

I ja obožavam taj film!

MONSIEUR BELVÉDÈRE:

Prekine ih s izrazom nerazumijevanja na licu.

Što?

ROBERT:

Nemojte mi reći da niste čuli za taj film.

MONSIEUR BELVÉDÈRE:

Ne! Nikad čuo!

OBOJE:

Što?

MONSIEUR BELVÉDÈRE:

Molim Vas! *Madame* i *monsieur* Siodmak! Ne možemo više ovako! Morate mi dati preciznije informacije! Kakva su Vam bila predjela u *Marignanu*?

BERTHA:

Dobra!

ROBERT:

Dobra!

MONSIEUR BELVÉDÈRE:

Dobra! To sam si i mislio! Jeste li možda jeli artičoke s nadjevom od bijelog ljetnog tartufa?

OBOJE:

Da!

MONSIEUR BELVÉDÈRE:

Tiens! To sam si i mislio!

ROBERT:

Naime, Ödön je obožavao tartufe.

MONSIEUR BELVÉDÈRE:

Sans doute! To sam si i mislio!

ROBERT:

Ne mogu vjerovati da je prije nekoliko sati još bio živ. Rekao nam je da s Herthom Pauli i Walterom Mehringom uskoro planira otputovati u Ameriku. Bio je tako uzbuđen!

BERTHA:

I dalje bi bio uzbuđen da je prihvatio našu ponudu da ga odvezemo do hotela, no Ödön to nije htio – unatoč oluji. Meni to uopće nema smisla!

ROBERT:

Babs, znaš što još uopće nema smisla? Da čovjek koji pripada suvremenoj europskoj književnoj eliti šeće parkom u Parizu po grmljavinskoj oluji i stane pod stablo kestena.

BERTHA:

Ali Roberte, činjenica da čovjek koji pripada suvremenoj europskoj književnoj eliti šeće parkom u Parizu po grmljavinskoj oluji i stane pod stablo kestena...

MONSIEUR BELVÉDÈRE:

... može samo značiti da je taj čovjek, koji šeće parkom u Parizu po grmljavinskoj oluji, turist. Nijedan Parižanin nije toliko glup da šeta Elizejskim poljanama za vrijeme oluje. Tada treba ostati u kafiću i naručiti nešto za jelo.

BERTHA:

Tako znači!

MONSIEUR BELVÉDÈRE:

Prema tome je jedna stvar sigurna, *madame* i *monsieur* Siodmak: gospodin von Horváth je zacijelo kao riblje jelo naručio *bouillabaisse*. Točno?

OBOJE:

Točno!

BERTHA:

Ali kako znate...

MONSIEUR BELVÉDÈRE:

Jer svi turisti svojom slobodnom voljom naruče osrednji *bouillabaisse* u *Marignan* – čudno, zar ne?

BERTHA:

Čudno? Nedvojbeno! Čudna slučajnost je to da je grom udario točno nekoliko metara od Ödöna i da ga je pogodila ta grana.

ROBERT:

Zbilja čudno!

Vjerujte mi, inspektore Belvédère: bez obzira na to što moja supruga i ja radimo u filmskoj industriji, takvu tragično bizarnu nesreću poznajem samo iz svijeta filma. Što da kažem? Potpuno je filmski.

BERTHA:

Nedvojbeno, Roberte, nedvojbeno!

ROBERT:

Cijela me stvar podsjeća na scenu iz jednog filma...

Pred sobom zamišlja scenu.

Nebo prekriveno oblacima utapa se u munjama i gromovima – kamera popraćena krešndom bubnjeva koji nalikuje plesu smrti gledatelja odvodi u pokisli park, a zatim se odjednom kamera prebaci na krupni plan, i ta se grana niotkuda sruši s trulog kestena ravno na glavu...

BERTHA:

Roberte, misliš li ti to na film Jamesa Whalea?

ROBERT:

Da, Babs!

BERTHA:

„Frankensteinova nevjesta“?

ROBERT:

Naravno, Babs!

BERTHA:

Oh, Roberte! Obožavam taj film.

ROBERT:

I ja obožavam taj film!

BERTHA:

Ja obožavam taj film još više!

ROBERT:

Oh, Babs!

BERTHA:

Oh, Roberte!

MONSIEUR BELVÉDÈRE:

Što?

ROBERT:

Nemojte mi reći da ni za taj film niste čuli!

MONSIEUR BELVÉDÈRE:

Ne, nikad čuo!

OBOJE:

Što?

MONSIEUR BELVÉDÈRE:

Molim Vas! *Madame* i *monsieur* Siodmak! Ne možemo više ovako! *Mon Dieu!* Morate mi dati preciznije informacije!

Kakvo Vam je bilo glavno jelo u *Marignanu*? Kakvo je bilo meso?

BERTHA:

Dobro!

ROBERT:

Dobro!

MONSIEUR BELVÉDÈRE:

Dobro! To sam si i mislio! Jeste li možda jeli *entrecôte* s pomfritom *Pont-Neuf*?

OBOJE:

Da!

MONSIEUR BELVÉDÈRE:

Tiens, tiens! To sam si i mislio!

ROBERT:

Naime, Ödön je volio mekanu govedinu!

MONSIEUR BELVÉDÈRE:

Sans doute! To sam si i mislio!

ROBERT:

Ne mogu vjerovati da se nije živ vratio u hotel. Ödön nam je tako strastveno govorio o planiranom susretu s prijateljima u Parizu. S oduševljenjem je govorio o svojem novom romanu po kojem bi opet mogao biti i snimljen film. Imao je puno planova, to morate znati!

BERTHA:

I bio je pun entuzijazma! Mislim, tijekom deserta nam je jasno dao do znanja koliko se veseli ovom izletu u filmsku industriju i putovanje u Los Angeles.

ROBERT:

Želio je pobjeći u Ameriku sa svojim prijateljima piscima Herthom Pauli i Walterom Mehringom i reći „zbogom” Europi!

BERTHA:

Nedvojbena, Roberte, nedvojbena!

ROBERT:

Kao da je Ödön uz ovaj desert želio s nama proslaviti kraj svojeg dosadašnjeg načina života?

BERTHA:

Tko bi rekao da će tako završiti! Čudno, zar ne?

ROBERT:

Zbilja čudno!

MONSIEUR BELVÉDÈRE:

I to za vrijeme deserta!

Kakve su Vam bile slastice u Marignanu?

BERTHA:

Dobre!

ROBERT:

Dobre!

MONSIEUR BELVÉDÈRE:

Samo dobre?! To si uopće nisam mislio! Pretpostavljam da onda niste jeli čuveni *compote de cerises*?

OBOJE:

Što?

MONSIEUR BELVÉDÈRE:

Nemojte mi reći da niste čuli za taj desert.

ROBERT:

Ne!

BERTHA:

Nikad čula!

MONSIEUR BELVÉDÈRE:

Tiens! To sam si i mislio!

Čini mi se da gospodin von Horváth nije bio ljubitelj kompota od trešanja!

ROBERT:

To je teško procijeniti! Mislim da se više užasavao mrlja od kompota po svom jedinom bijelom prsluku.

MONSIEUR BELVÉDÈRE:

Zar nije bilo salveta?

ROBERT:

Za vrijeme razgovora po njima je načrčkao motive potkove i djeteline s četiri lista!

BERTHA:

I cijelo vrijeme je hvalio onu bečku gitaru *madame* – kako se već zvala!

MONSIEUR BELVÉDÈRE:

Oh, to je čudno!

ROBERT:

Čudno? Cijelo vrijeme Vam želim dati do znanja, gospodine inspektore Belvédère, da je Ödön tijekom susreta u restoranu bio čudan. Zbilja čudan!

BERTHA:

Da, nedvojbeno! Na primjer, samo da Vam pojasnim, cijelo vrijeme je uzimao soljenku i bacao malo soli preko svog lijevog ramena.

ROBERT:

Čudno, zar ne?

MONSIEUR BELVÉDÈRE:

I to za vrijeme deserta!

ROBERT:

Morate znati da je Ödön bio strašno praznovjeran.

MONSIEUR BELVÉDÈRE:

To sam si i mislio!

ROBERT:

Zapravo smo se trebali naći u Švicarskoj. U zadnji tren odjednom više nije htio doći u Zürich jer počinje sa „Z“. Nije se htio voziti liftom jer bi to bilo ometanje kozmičkih zakona gravitacije.

BERTHA:

Nije se htio voziti ni autom. Vjerovao je da je to opasno i da donosi nesreću. Nije se dao nagovoriti te je pristojno odbio našu ponudu da pođe s nama do hotela, iako smo svi za vrijeme jela vidjeli da se sprema oluja.

ROBERT:

Čudno!

MONSIEUR BELVÉDÈRE:

Zbilja čudno – kakav *dîner*!

Ajme! Cijela stvar me podsjeća na scenu iz jednog filma!

ROBERT I BERTHA:

Da?

BERTHA:

Mislite li na scenu iz filma Josefa von Sternberga s Marlene Dietrich, u kojem ona nakon večere šeće parkom u Parizu po grmljavinskoj oluji i stane pod stablo kestena?

ROBERT:

Ne, Babs! To je bio park u Pragu! Ili u Budimpešti? U Rijeci? U Veneciji?

BERTHA:

Ne, Roberte, bio je u Amsterdamu!

MONSIEUR BELVÉDÈRE:

Ne, *madame* Siodmak, to je bila Greta Garbo!

Glazba za tango.

PRVI ČIN

[4. SCENA]

U stražnjoj sobi jednog bečkog stana u ulici Mohrengasse u drugom gradskom okrugu početkom ožujka 1938. godine.

Stolice i stol na kojem je prekrivena kristalna kugla te svakojaki pribor za proricanje sudbine.

MARIANNE:

Ispričavam se zbog svog ponašanja u ovom slučaju. Vidite, to su mračne strane mog zanata, gospodine von Horváth!

ÖDÖN:

Nisam imao pojma!

MARIANNE:

Da, da – to je poslovni rizik! Ne možete izaći iz svoje kože – to je dilema proročanskih djelatnosti.

No, promijenimo temu i vratimo se Vama i Vašem sastanku s redateljima u Zürichu.

ÖDÖN:

Samo tren, *madame* Marianne! Znete, upravo sam se zapitao je li možda moguće da su znakovi u kugli povezani upravo s tim sastankom?

MARIANNE:

Oh! *Uiiii!*

A, znate, ja sam se upravo zapitala je li možda moguće da je crvena mrlja na tom prokletom prsluku kompot od trešanja?

ÖDÖN:

Suzbija nagon za povraćanjem.

MARIANNE:

Gospodine von Horváth?

ÖDÖN:

Pardon, u meni raste osjećaj gađenja kad se spomenu voćni kompoti otkako me kad sam kao dijete bio u bolnici jedna medicinska sestra neprestano hranila njima.

MARIANNE:

Tako znači! Zanimljivo!

ÖDÖN:

Pa, kakvo simboličko tumačenje biste dali mrlji od kompota od trešanja na bijelom prsluku?

MARIANNE:

Nemam pojma! To je samo ideja, samo intuitivna, spekulativna dijagnoza! Ja sam gatara, gospodine von Horváth, a ne čarobnica! To nije moje područje!

ÖDÖN:

Jasno!

A mrlja od crnog vina? Što ako je ta mrlja koju ste vidjeli mrlja od crnog vina, *madame* Marianne?

MARIANNE:

Sumnjam!

ÖDÖN:

A možda je čak i krv?

MARIANNE:

Naravno! Zaista! *Uuuuuuuuu* – kako se sama nisam sjetila toga!

ÖDÖN:

Oh, ne! Sada sam se jako prestrašio! Čeka li me u Zürichu krvoproliće?

MARIANNE:

Ah, gospodine von Horváth, budite realni, inače ću morati utvrditi Vašu sklonost praznovjerju!

Ne! Ne! I još jednom, ne! Što bi Vas moglo čekati u Zürichu osim dosade?

Znate, moja kći Valerie se udaje ovog vikenda, pa očigledno možemo naslutiti da bi ta vizionarska slika krvarenja na tkanini mogla biti posljedica puknuća himena, tj. ozljede vulvinalnog vaginalnog zaliska, u bračnoj noći, uzrokovana fizičkom konzumacijom braka. To će biti to!

ÖDÖN:

Vaša je tankoćutnost u ovakvim slučajevima doista impresivna! To zvuči logično!

MARIANNE:

Trebala sam se toga već prije sjetiti jer mi je otac, Bog ga blagoslovio – znate već!

Kakva sam ja budala što to nisam uzela u obzir!

ÖDÖN:

A kakav sam ja plačljivac što sam odmah pomislio da cijela stvar ima veze sa mnom?

Trenutno se ponašam malo preosjetljivo. Zbog tih političkih previranja se osjećam potpuno iscrpljeno. Prestrašio sam se da se Vaš san zapravo odnosi na mene.

Oboje počinju hihotati.

Svadbena zvona – to su, nasreću, radosne vijesti u ovim vremenima.

MARIANNE:

Čini mi se da pokazujete strastvenu sklonost pesimizmu! Jeste li toga svjesni, gospodine von Horváth?

To je posljedica utjecaja Plutona koji Vam zasjenjuje Sunce. I Vaša sklonost kuperozi kože ukazuje na to, ako dopuštate da Vas kao kći jednoga dermatologa obavijestim o tome.

A to što su politička događanja kod nas u zadnje vrijeme pomalo turbulentna ne mora značiti da svijet maršira u propast.

ÖDÖN:

Pa, ja nikako ne mogu zamisliti ništa gore od onoga što će uskoro marširati bečkim ulicama.

MARIANNE:

Oh, zašto mislite da je zbog nekoliko nacista sve tako crno?

ÖDÖN:

Zato što svugdje vidim samo tamne uniforme!

MARIANNE:

Ali ne bismo smjeli dopustiti da budemo pesimistični zbog toga, gospodine von Horváth.

ÖDÖN: Svaki inteligentan čovjek je ovih dana pesimist. Dopustite mi da kažem kako povjerenje više nije u modi.

MARIANNE:

Glavu gore – bit će bolje.

Jedino čemu se sigurno ne radujem je Vaš sastanak u Zürichu!

ÖDÖN:

Da, smatrate li da Zürich nije dobar izbor za susret s režiserom i razgovor o mogućem pokretanju filmskog projekta?

MARIANNE:

Gledajte: s proročkog stajališta, nikad ne bih započela projekt u gradu koji počinje sa „Z“. To krši kozmičke zakone. Uobičajeno je da se važni projekti pokreću u gradovima koji počinju s „A“ – Aachen, Amsterdam, Augsburg, Atena – mogu čak zamisliti i Amstetten.

ÖDÖN:

Oh! Nisam toga bio svjestan. Da budem iskren, nisam imao pojma o tome!

MARIANNE:

Da, da! No, to nije sve. To pitanje se mora dijagnostički usporediti s lunarnom progresijom u Vašem horoskopu. To je jasno kao na dlanu! Kad smo već kod dlana, smijem li?

Uzima Ödönov dlan i počinje čitati iz njega.

Razumijem! Tako! *Uiuiui!* Kakve samo linije imate na zapešću, dragi moj! Naježim se čim ih vidim.

ÖDÖN:

Linije na zapešću?

MARIANNE:

Pažljivo pregledava Ödönovu ruku.

To su ova udubljenja na zapešćima. Kod Vas su vrlo izražena. Zanimljivo!

Mladiću, vjerojatno namjeravate živjeti stotinu godina. Nešto će Vas morati ubiti, inače nikad nećete umrijeti. Da, da!

I, evo ga: osoba poput Vas – rođena u znaku Strijelca s tako impresivnim Venerinim brijegom na dlanu – posjeduje talent za izražavanje – jezikom i lijepim slikama. Prema mojoj procjeni, čini se da ste stvoreni za uspjeh u filmskoj industriji.

ÖDÖN:

Stvoren za uspjeh u filmskoj industriji – to bi me financijski spasilo. Ako Vam smijem priznati, pao mi je kamen sa srca!

MARIANNE:

Smijem li i ja Vama nešto priznati, gospodine von Horváth?

ÖDÖN:

Naravno!

MARIANNE:

Obožavam filmove.

ÖDÖN:

Da?

MARIANNE:

Svaki tjedan idem barem jedanput u kino.

Ah, kako će biti divno kad jednom na platnu budem gledala Vaše filmove!

ÖDÖN:

Rado ću Vas obavijestiti o ishodu sastanka ako želite, *madame* Marianne.

MARIANNE:

To bi bilo stvarno lijepo od Vas. Pa, ja ne vidim nikakve druge probleme. Stvarno imam dobar predosjećaj. Zapravo,

to mogu osjetiti u svakoj pori svoje kože: bit ćete na naslovnica. Vaše ime će dominirati novinama. Imat ćete munjevit uspjeh! Oprostit ćete se od svog starog svijeta – kazališta – i pisat ćete samo scenarije za velike filmske studije.

ÖDÖN:

Filmovi za Hollywood – to je moj san.

MARIANNE:

Da? Holivudski filmovi su stvarno divni: muškarci su tako dotjerani, a dame su u svojim elegantnim haljinama i s baršunastim rukavicama – ljudi se vole, žive i plešu u najraskošnijim salonima na svijetu.

Inače, nedavno sam gledala jedan tako čaroban film s onom glamuroznom glumicom. Kako se ono zvala?

ÖDÖN:

Možda mislite na Marlene Dietrich.

MARIANNE:

Ne, gospodine von Horváth, to je bila Greta Garbo!

ÖDÖN:

Možda je to bila filmska adaptacija Dumasove *Dame s kamelijama*?

MARIANNE:

Da, stvarno! Ah, obožavam taj film. Ta scenografija. Ti kostimi. *Uiuiui!*

ÖDÖN:

Književno djelo svjetske klase – to je nesumnjivo privlačan predložak za film.

Ja sam ga također pogledao i oduševio me. Izvršno je napravljen!

MARIANNE:

Da, a ona scena u kojoj Garbo nakon svoje rođendanske večere šeće parkom u Parizu po grmljavinskoj oluji i stane

pod stablo kestena kako bi plesala. Kakav slikovit prizor!
Kakav dojam! To me – to me – to me gotovo dokrajčilo!
Oh, znam! Pariz – to bi bilo odlično za Strijelca poput Vas.
Što ćete u Zürichu? Pariz – to je grad koji odgovara Vašem
temperamentu.

PRVI ČIN

[5. SCENA]

Mjesto radnje: U mrtvačnici Instituta Medico-Legal u ulici Voie Mazas oko 21 sat.

Hertha Pauli i Walter Mehring čekaju.

Pogrebnik gura kolica s pokojnikom pored njih.

HERTHA:

Mrmrljajući sebi u bradu.

Pogodila ga je grana na Elizejskim poljanama!
Nevjerojatno!

WALTER:

A u Bibliji piše: Sve dobro dolazi odozgo!

Pogrebnik ponovno gura kolica s pokojnikom pored njih.
Muk.

HERTHA:

To jednostavno ne može biti istina, ili može, Waltere?

Muk.

Ne vjerujem!
Jednostavno ne vjerujem!

WALTER:

Ah, najdraža prijateljice!

HERTHA:

Možda je to bila posljedica alkohola?
Zaboga, Ődön inače nije tako nezreo: skloniti se za vrijeme oluje ispod kestena, taj gad! Nakon svih nevolja prošlih tjedana, ovakve su mi vijesti, iskreno, malo previše. Mislim, kako se, dovraga, može dogoditi takva nesreća kada je sve moglo biti dobro! Gubim tlo pod nogama, Waltere. Ja mislim, moram se, da, moram se sad...

WALTER:

Poštovana, draga Hertha, ako te ovdje smijem prekinuti: Tako je kako je! Pusti sad to! Ne uzimaj si to tako k sreću! Već si jednom izgubila kontrolu nad sobom zbog Ödöna – nemoj ponovno biti u iskušenju.

Hertha suspreže emocionalni ispad.

Muk.

HERTHA:

Waltere, to mora biti posljedica alkohola?

WALTER:

Bez sumnje – nije! Tih nekoliko čaša Pernoda od prethodne večeri!

HERTHA:

Čaša? To su bile boce Pernoda do svitanja. To dobro znaš!

WALTER:

Može biti! Može biti! Smije se valjda popiti gutljaj vina kada se tri prijatelja pisca ponovno nađu u Parizu nakon što su se izvukli iz ralja nacista.

HERTHA:

Gutljaj? Ödön je sigurno još bio pod utjecajem alkohola – ne mogu si drugačije objasniti tu cijelu mizeriju. Možda je neplanirano sa Siodmakovima u *Cafeu Marignan* popio čašicu više.

WALTER:

To je vrlo dvojbeno! Hertha, pa poznaješ našeg Ödöna!

HERTHA:

Da! Hoćeš reći – poznavala sam!
Taj gad, jednostavno je riknuo sad kad je sve moglo biti dobro. Bježi iz Beča u Prag, iz Praga u Budimpeštu, preko Rijeke u Veneciju i Amsterdam, sretno stigne u Pariz i dozvoli da ga grana zatuče. Da, i gdje smo sada?

Ah, Waltere, tko zna hoću li ja to preživjeti? Ja mislim, moram se, da, moram se stvarno...

WALTER:

Sada te stvarno moram prekinuti, Hertha, molim te, oprosti mi! Sada se saberi, najdraža prijateljice. Tako je kako je! Moramo stvari prihvaćati tako kako se i dogode! Čuješ me? Ne razbijaj si glavu time!
Već si se htjela jednom zbog Ödöna oprostiti od ovog svijeta, to se više ne smije dogoditi!

HERTHA:

Molim te, Waltere!

WALTER:

Da, tada, znaš već, kada te Ödön iznenada ostavio u *Cafeu Museum* u Beču da bi oženio onu sporednu glumicu Elisabeth Eisner. Tada si otišla kući i prerezala si žile od silne ljubavne boli.

HERTHA:

Hvala ti što me baš sada podsjećaš na to, Waltere!

WALTER:

Hertha, tome ipak služe prijatelji!

Pogrebnik gura kolica na kojima je pokojnik i postavlja ih ispred Herthe i Waltera.

POGREBNIK:

Madame Pauli? Monsieur Mehring?

HERTHA:

Oui!

WALTER:

Oui!

POGREBNIK:

Nous devons vérifier son identité!

WALTER:

Hoćemo, Hertha?

Pogrebnik ostaje stajati ispred Herthe i Waltera i otkriva tijelo. Oboje se približe i pogledaju.

HERTHA:

Ödön?

Silovito ustukne.

Isuse Bože!

WALTER:

Ali to...

HERTHA:

... nije moguće! Što mu je to na licu?

WALTER:

Oprostite, ali to mora biti greška!

POGREBNIK:

Comment, Monsieur Mehring?

WALTER:

Greška! *Erreur! Erreur!*

Došli smo zbog identifikacije gospodina von Horvatha.
Ödöna! U ovom slučaju čini se da se radi o osobi s edemom
lica.

POGREBNIK:

Monsieur Mehring, je ne vous comprends pas.

WALTER:

Ödön nije preminuo od kožne bolesti. Hertha, reci to ovom
čovjeku. Zar je do toga došlo?

HERTHA:

Sve je u redu, Waltere! Sve je u redu!

Obraća se pogrebniku.

*Je pense qu'il s'agit d'une confusion,
monsieur. Cette personne n'est pas Ödön
von Horváth! Vous comprenez?*

POGREBNIK:

Oh, von Horváth! *Ce Hongrois?*

HERTHA:

Exactement! Ovdje smo zbog gospodina iz Mađarske!

POGREBNIK:

*Ah bon, vous êtes donc venus pour le
voir lui, madame. Oh là là, je vous
demande pardon! Erreur! Pardon!*

Plahtom opet prekrije lice mrtvoga čovjeka i odvozi ga.

WALTER:

Kakav diletantizam! Kakva glupost!

HERTHA:

Kakva glupost kada tako unakažen, poput tog čovjeka, moraš
otići s ovoga svijeta! Jesi li vidio to lice?

WALTER:

Misliš da će Ödön bolje izgledati nakon što mu je grana pala
na glavu?

HERTHA:

Dovraga s tim gadom! To je i zaslužio! To je pravedna kazna
jer je dozvolio da ga pogodi. Dođe u Pariz i stane ispod stabla
keštena za vrijeme grmljavinske oluje – za takvu glupost bih
mu ja osobno slomila lubanju! Kipim od bijesa, Waltere!
Zašto se sa Siodmakovima nije autom vratio u hotel?

WALTER:

Najdraža prijateljice, reci mi: moram li te podsjećati na to
kako je Ödön bio praznovjeran. Bez auta, bez bicikla, bez

lifta – kretanje protiv prirode bilo je tabu – to mu je ona proročica u Beču strogo zabranila. Čudi me što je nedavno u Pariz doputovao vlakom, a ne *per pedes*, kako je to znao reći!

HERTHA:

Zaboga – neka gori u paklu! Za to ću vratiti tom gadu! Kažem ti, Waltere! Još će on to osjetiti. Samo zato što je mrtav, neću dopustiti da se izvuče s ovim!

Ali, jesam li još uvijek dorasla ovoj dilemi? Gubim tlo pod nogama, Waltere. Ja mislim, moram se, stvarno, konačno i na licu mjesta...

WALTER:

Oprosti, Hertha, što te prekidam, inače nisam takav, kao što znaš, ali ti si i to već jednom rekla.

HERTHA:

Molim te, Waltere!

WALTER:

Da, tada kada je Ödön preuzeo ideju tvoje priče *Nepoznati iz Seine* i napisao kazališnu predstavu, a da te nije naveo kao koautoricu! Sjećaš li se još toga? U njegovo vrijeme nisi vidjela ni groša od autorske naknade, ako se toga sjećaš.

I tada si rekla da ćeš mu vratiti i tako si bila ljuta na njega u Berlinu da si iz osвете htjela skočiti u rijeku Spree.

Molim te, Hertha – nemoj njegove postupke uvijek tako uzimati k srcu!

HERTHA:

Ma! Kao što vidiš, do danas se nisam oslobodila tog gada. Što da radimo sada?

WALTER:

Sada ćemo našeg prijatelja i kolegu identificirati, potom ispratiti do groba i u poznim godinama o ovom incidentu pisati u svojim memoarima. Što misliš da autori inače rade s ovakvim događajima?

HERTHA:

O, Waltere, srce će mi puknuti!

WALTER:

Da, ipak je bio naš prijatelj!

HERTHA:

I ne samo to! Ne samo to!

Pogrebnik ponovno dovozi kolica s pokojnikom. Ostaje stajati pred Herthom i Walterom i otkriva ga. Oboje se približe i pogledaju.

POGREBNIK:

*Voilà! Madame Pauli et Monsieur
Mehring, veuillez excuser cette
confusion! Est-ce donc bien exact que
ceci est Monsieur von Horváth?*

HERTHA:

C'est lui! Sans aucun doute!

WALTER:

Oui, bien sûr! To je monsieur von Horvath!

Nadvijeni nad Ödönovim tijelom.

HERTHA:

Pozdrav, Ödöne.

WALTER:

Ne čuje te više, Hertha!

HERTHA:

Kada bi mu kosa i ovdje malo više prekrila ranu, čovjek bi mogao pomisliti da spava.

WALTER:

Svakako, Hertha! Njegovo je lice rijetko kad bilo ovako spokojno.

HERTHA:

Vidjet ću možemo li mu nabaviti novi prsluk. Ovako ne može. Krvava mrlja na bijeloj podlozi ne dolazi u obzir. Ne želimo Ödöna tako uprljanog poslati u grob, zar ne?

WALTER:

Apsolutno ne, Hertha! Iako, ako se smijem našaliti, izgleda kao da je na glavu pao u kompot od trešanja.

HERTHA:

Ne mogavši suspregnuti osmijeh.

I naposljetku udario u samu srž? To bi tom gadu sigurno bilo draže.

WALTER:

Nažalost, našem se prijatelju više neće dogoditi ništa slično.

HERTHA:

A, *c'est la vie*, kako kažu Francuzi!

POGREBNIK B:

Još uvijek iza pozornice.

Depuis quand tous les draps ont-ils une tache? Ce n'est quand même pas possible!

Pojavi se.

Excusez-moi de vous interrompre!

Obraćajući se kolegi.

*Que se passe-t-il donc aujourd'hui?
Tous les draps dans la buanderie sont remplis de taches rouges! Tu veux bien venir?*

POGREBNIK:

*D'accord, j'arrive tout de suite!
Veuillez m'excuser.*

Odlazi.

HERTHA:

Nakon što je ostala sama s Walterom.

Sad je pravo vrijeme, Waltere!

WALTER:

Za što?

HERTHA:

Za što? Sami smo s njim! Pomozi mi s traženjem!

Hertha otkrije Ödönovo tijelo i počne ga pretraživati.

WALTER:

Najdraža prijateljice, što to radiš?

HERTHA:

Znaš da je Ödön na odlasku iz hotela ispod svojega sakoa brzo sakrio nekoliko listova papira. To je sigurno rukopis njegova novog romana o kojem je jučer sanjario! Rekao je da je s time već započeo u Beču!

WALTER:

I?

HERTHA:

I nećemo sigurno dopustiti da roman skupa s njim nestane u nekoj rupi u zemlji!

WALTER:

Znači li to da ti želiš...

HERTHA:

Ah, molim te, Waltere! Ne zapitkuj, nego mi radije pomози!

Hertha i Walter stoje svatko na svojoj strani mrtvačkih kolica i pretražuju Ödönove džepove od hlača do sakoa.

HERTHA:

Jedna soljenka?

WALTER:

Jedna – što? Čudno!

HERTHA:

I ovdje nekoliko ispisanih salveta!

WALTER:

Pokaži mi! Što je s ovim motivima potkove i djeteline s četiri lista? Jako čudno!

HERTHA:

Dovraga više! Ni traga od ikakva rukopisa! Neuspjeh! Ha, okret!

WALTER:

Znači li to da želiš...

HERTHA:

Ovaj gad!

Pretražujući Ödönova leđa.

Rukopis je sigurno tu otraga!

WALTER:

Gdje otraga?

HERTHA:

Na prsluku postoji veliki stražnji džep.

WALTER:

Odakle to znaš?

HERTHA:

Ja sam mu ga osobno ušila – kao mjesto za skrivanje – za to me bio zamolio!

Hertha je Ödönovo tijelo postavila okomito. Potom ga je okrenula licem prema Walteru kako bi mogla zavući ruku između sakoa, prsluka i košulje.

HERTHA:

Evo ga! Napipala sam nešto!

Jednim trzajem Ödönovo tijelo klizne s kreveta i završi u Walterovim rukama. Walter pada na koljena.

WALTER:

Zaboga, pomoz mi! Hertha, pomoz mi!

HERTHA:

Ah, moj Bože! Imam ga! Sve je u redu!

Hertha požuri. Zajedno se nekako podignu na noge i svo troje završe u nekakvu plesnom položaju.

HERTHA:

Plešeš li još, Waltere?

WALTER:

Misliš?

Nježno počne svirati glazba za tango, koja pokrene njihanje ovih triju isprepletenih tijela.

HERTHA:

Upravo tako! Živo se sjećam toga, kao da smo jučer bili isprepleteni i pitali harmonikaša bi li nas mogao usrećiti jednim tangom.

WALTER:

Imaš pravo, Hertha, stvarno kao da je jučer bilo – samo što su Ödönove ruke bile toplije!

HERTHA:

Bio je to trenutak čistog razmetanja, pravo šepurenje!

WALTER:

Činilo se da su u Parizu nestale sve njegove brige.

HERTHA:

Vodio nas je neobično dobro raspoložen – tako odlučno, gotovo drsko!

Moram priznati: ubijao je svojim tangom.

Da, znao nas je tako divno iznenaditi. To mi se sviđalo na njemu. Svi bi obično mislili da su ga brzo upoznali, no Ödön je ustvari bio potpuno drugačiji, samo je to rijetko pokazivao.

Njih troje započinje plesati tango.

(Koreografija za tango)

Tek što je glazba za tango prestala svirati, Hertha i Walter začuju kako se pogrebnički vraćaju. Pokušavaju ponovno polegnuti Ödönovo tijelo na kolica, no nemaju dovoljno vremena za to. Hertha stoga odlazi do kolica i brzo se pokrije mrtvačkim pokrovom dok pogrebnički ulaze u prostoriju.

POGREBNIK:

*Me voilà! J'aurais encore besoin de
votre signature s'il-vous-plaît.*

Walter potpisuje.

C'est tout! Merci messieurs! Bonsoir.

WALTER:

Hertha?

Walter se s Ödönovim tijelom u rukama odvlači do vrata koja se trenutak kasnije ponovno otvaraju. Kolica su ponovno ugrurana unutra.

POGREBNIK:

*C'est pour devenir fou! Encore une fois
la fausse personne! Curieux!*

Napušta sobu i doziva svog kolegu.

Pa kamo smo sada stavili tog Horvatha? *Alors, où est maintenant la dépouille de ce Horváth?*

WALTER:

Hertha?

HERTHA:

Miče plahtu sa sebe.

Ne, sveta Valerija od Limogesa leži ovdje! Imaš li rukopis?

WALTER:

Oprosti, najdraža prijateljice, ali imam mali problem s Ödönom!

HERTHA:

Da! Da!

Hertha hvata Ödöna ispod prsluka i izvlači kožni uvez.

HERTHA:

Evo, tu je! Nisam li ja to prorekla! Znala sam! Eto!

WALTER:

Brzo, vratimo ga na kolica prije nego nas ulove!

HERTHA:

Da, sad ćemo to! Onda!

Kako sam sretna – svijet ne smije biti uskraćen za Ödönov roman.

Postavljaju Ödöna ponovno na kolica i otvaraju uvez.

Uzbuđena? Sada sam napeta, Waltere! Tu imamo...

WALTER:

Ali ...

HERTHA:

Ali to ...

WALTER:

... nije moguće:

OBOJE:

Pornografija!?

WALTER:

Taj gad!

Hertha gura Walteru uvez s pornografijom na prsa i pokriva Ödönovo tijelo. Walter proučava papire.

HERTHA:

To stvarno više nije smiješno, Ödöne. Nakon svih muka posljednjih tjedana su mi ove šale, iskreno, malo previše. Gubim tlo pod nogama. Ja mislim, moram se, da, moram se sad...

WALTER:

Ali, Hertha, ako mi dozvoliš da nakratko prekinem tvoje jadikovke, pogledaj Ödönovu bilješku.

HERTHA:

Gdje?

WALTER:

Ovdje – tu je početak tog novog romana o kojem je sanjario.

HERTHA:

Čitaj!

WALTER:

Čita.

Nad morem nastaje oluja. Pleše s valovima u sitnim lelujavim koracima. Grmljavinom i munjama baca u parku jednu granu s krošnje kestena i zavijajući pjeva svoju melodiju zvijezđu Riba.

Muk.

HERTHA:

Aha!

WALTER:

Izvanredno!

HERTHA:

Što? To je sve?

WALTER:

Ali, Hertha, to je impresivno. Sada sam dojma da Ödön nije bio od ovoga svijeta, nije bio dijete našeg vremena! Razumiješ? To je stvarno i više nego znakovito. Apsolutno čudesno! Da, apsolutno!

Čita.

Nad morem nastaje oluja. Pleše s valovima u sitnim lelujavim koracima. Grmljavinom i munjama...

Na odlasku.

Idemo, Hertha?

HERTHA:

Evo me!

Stane ispred Ödönova tijela.

Ah, kako ćeš mi nedostajati, Ödöne! *Adieu*, gade!

Glazba za tango.

PRVI ČIN
[6. SCENA]

U stražnjem dijelu bolničkog vozila na putu za Institut Medico-Legal u ulici Voie Mazas malo prije 19:30.

Casimiro i Francisco, s argentinskim stavom i naglaskom, sjede pored nosila na kojima leži Ōdönovo tijelo. Straga je sestra Elisabeth, utonula u svoje misli.

CASIMIRO:

*Maldito! Baš na moj žulj! Ay!
Ay! Ay!*

FRANCISCO:

Perdon, Casimiro!

CASIMIRO:

Kvragu, Francisco! Ne govorim li ti od početka: pazi na ganchose? Ganchose ne treba podcijeniti! Nikada!

FRANCISCO:

Casimiro – zar te i dalje toliko boli?

CASIMIRO:

*Si! I, kažem ti, ako uvijek budeš radio takve korake kao danas kada smo zajedno vježbali tango, zatući ćeš svoje plesne partnere! Za tango je potrebna preciznost, Francisco! Tango je za kavalire, ne za barbare! *Claro?**

FRANCISCO:

Claro! Oprosti, Casimiro!

CASIMIRO:

Mierda!
*U redu je – ali ovaj žulj je i moja Ahilova peta! S njim je svaki korak u tangu prava opasnost za mene.
Ali tango mora biti opasan, *claro?**

FRANCISCO:

Claro! Neće se ponoviti. Hoćemo kasnije još jednom probati redosljed figura? Tijekom ganchosa sam mislima bio negdje drugdje.

CASIMIRO:

To je tvoj problem! Kod okreta stalno kasniš! Moraš uživati u svakom koraku, a pogotovo u promenadama s ganchosima – ti pokreti kukova su ključni! Francisco, ne možeš pritom mislima biti „negdje drugdje“!

Tango treba koncentraciju, nemoj to nikada zaboraviti! Tango je uvijek u trenutku! Ostani u svojoj priči! Osjeti svoje tijelo! Osluškuj lupanje svoga srca i osjećaj u zdjelici kada nježno pritišće zdjelicu tvoje partnerice – tamo moraju biti tvoje misli, Francisco! *Claro?*

FRANCISCO:

Claro! Želim vježbati. Stvarno želim naučiti tango, Casimiro!

Često mi je teško fokusirati se. Stalno me u glavi proganjaju slike svih tih ljudi.

Zureći u Ödöna.

Noćas ću sigurno sanjati ovog jadnog čovjeka s elegantnim bijelim prslukom i razvaljenom lubanjom kojeg je zatuklo stablo kestena.

CASIMIRO:

Moraš se odmaknuti od toga, Francisco! Inače će ovaj posao biti ples smrti za tebe i tvoju psihu!

Znaš li što ja osjećam pri pogledu na pokojnike?

FRANCISCO:

Što to, Casimiro?

CASIMIRO:

Baš ništa! Čak i kada, poput ovog ovdje, na glavi imaju groznu ljepljivu površinsku ranu od grane.

A Vi, sestro Elisabeth?

Zove je.

Sestro Elisabeth!

SESTRA ELISABETH:

Pardon, što ste rekli? Ne čujem Vas dobro ovdje iza. Je li već umro ili?

FRANCISCO:

Jadnik! Još prije četvrt sata!

SESTRA ELISABETH:

Pardon, što ste rekli? Ne čujem Vas dobro ovdje iza.

CASIMIRO I FRANCISCO:

Glasno.

Još prije više od četvrt sata!

SESTRA ELISABETH:

Haleluja, to ovdje iza nisam ni primijetila! *Sainte Vierge*, primi ga k sebi!

Prekriži se i potom se ponovno smiri.

No, dobro! Za ovog su gospodina to zasigurno bile smrtno muke! Nadajmo se da mu je duša izbavljena, *n'est-ce pas?* Oh, kako mi kruli u želucu.

Uzima svoju posudicu za hranu i raširi pribor za jelo.

Bien! Tako sam gladna, moja gospodo! Sada napokon mogu pojesti svoj kompot od trešanja do kraja!

FRANCISCO:

Čega finoga ima? Ovdje naprijed Vas jako slabo čujem!

SESTRA ELISABETH:

Kompot od trešanja!

CASIMIRO:

Namiguje.

Oh! Kompot od trešanja!

SESTRA ELISABETH:

Casimiro!

CASIMIRO:

Bon appétit!

SESTRA ELISABETH:

Merci! Merci!

CASIMIRO:

Ponovno se okreće prema Franciscu.

Vratimo se mi tangu, Francisco!

Imaš potencijala, ali tvojem tangu jednostavno nedostaje još strasti! I kroz fuziju s onim nasuprot tebi i više empatije, *claro?*

FRANCISCO:

Claro, Casimiro!

SESTRA ELISABETH:

O čemu razgovarate vi dečki sprijeda?

FRANCISCO:

O tangu i empatiji!

SESTRA ELISABETH:

Je suis d'accord! Empatija je važna! I povrh toga, ljubav prema bližnjemu je isto važna u životu, nije li tako?

CASIMIRO:

Si!

FRANCISCO:

Si – stoga me tako i dirnula sudbina ovoga čovjeka, sestro Elisabeth!

SESTRA ELISABETH:

Ah, vi Argentinci ste isto emocionalan narod. On više ne treba vaše suosjećanje – sva empatija za njega stiže prekasno! On je u rukama Blažene Djevice.

Mislim da Francisco mora naučiti kako se odmaknuti od toga, Casimiro. Što Vi kažete na to?

CASIMIRO:

To su moje riječi!

FRANCISCO:

Ja vas ne razumijem. Ja ne mogu ostati hladan: osoba se, ništa ne sluteći, uputi u šetnju po Elizejskim poljanama, pogodi ga grana i, umjesto u bolnici, završi u mrtvačnici. To nema nikakvog smisla!

SESTRA ELISABETH:

Isto tako nema smisla da prolaznik po olujnom neveremenu šeće parkom u Parizu i stane ispod stabla kestena, *non?*

FRANCISCO:

Možda nije poznavao Pariz. Meni to zvuči kao da se radi o turistu.

SESTRA ELISABETH:

Sigurno se radi o turistu!

CASIMIRO:

Istina! Parižaninu se to nikada ne bi dogodilo!

SESTRA ELISABETH:

Bien sûr, niti jedan Parižanin nije tako glup da za vrijeme oluje šeće Elizejskim poljanama.

CASIMIRO:

Tada bi trebalo ostati u salonu i otplesati još jedan pohotni tango!

SESTRA ELISABETH:

Casimiro!

FRANCISCO:

Naš gost je sigurno otplesao svoj posljednji tango!

CASIMIRO:

Tome se možemo nadati. Sve ostalo bi bio grijeh! Završetak života bez posljednjeg tanga je siguran put u pakao! Za to ne postoji oprost!

SESTRA ELISABETH:

Casimiro!

Haleluja! *Mère de Dieu*, nije to tako mislio!

Sestra Elisabeth se prekriži, odmakne se i utone u kratku molitvu.

CASIMIRO:

Za muškarca put u pakao može započeti i pri pokretu kostiju zdjelice njegove plesne pratnje, *claro*?

FRANCISCO:

Claro!

CASIMIRO:

Kada se kosti zdjelice njišu u istom taktu, a čelo počiva na sljepoočnici, kada se dvije osobe svakim korakom međusobno otvaraju, kada svakim udahom daruju jedna drugoj dio svoje strasti i tako zauzvrat prepoznaju vlastito „ja“ – tada počinje tango! Za tango je potrebna iskrenost duše!

SESTRA ELISABETH:

Pardon, što ste rekli u vezi duše? Slabo Vas čujem ovdje iza.

CASIMIRO:

Rekao sam da je za tango potrebna iskrenost duše.

SESTRA ELISABETH:

Oui, uvjeren sam u to! Duša je jako važna u životu, zar ne?

CASIMIRO:

Si!

FRANCISCO:

Si!

SESTRA ELISABETH:

Možda baš stoga, moja gospodo, kod vas u Argentini tango slovi kao narodni ples jer najdojmljivije odražava argentinsku dušu – može li se tako reći?

CASIMIRO:

Tango, argentinski narodni ples? – Ne!

Što je to uopće narodni ples?

Neke bi sveznalice mogle reći da je to ples za argentinski narod, no to nije tako! Tango je nešto iz naroda, a narod smo svi mi! *Claro?*

FRANCISCO I SESTRA ELISABETH:

Claro!

CASIMIRO:

Tango je nešto što teče iz svih nas! Tango se tiče svih nas i tango se razotkriva svakome od nas – prije ili kasnije! On je potreba! *Claro?*

FRANCISCO I SESTRA ELISABETH:

Claro!

FRANCISCO:

Je li onda tango nešto poput Otkrivenja? Može li nam tango dati odgovor na sva naša zemaljska pitanja?

SESTRA ELISABETH:

To je jako domišljato formulirano, Francisco – zanimljiva tema!

Ali, za svetu Mariju, što je uopće taj tango? Što je bit tog plesa, Casimiro?

CASIMIRO:

Atención! Dobro slušajte!

Tri su stvari odlučujuće kod tanga.

SESTRA ELISABETH:

Kakvo Trojstvo!

CASIMIRO:

Prvo – vjerovanje: vjerovanje u genijalnost plesača i izraz njihovih tijela – njihovo držanje, njihova *personalidad* i njihova *elegancia*!

Drugo – ljubav: ljubav se pokazuje u predanosti ritmu glazbe! Pitanje pravoga trenutka! Neizrečeno u muku između koraka!

SESTRA ELISABETH:

Znači vjerovanje!

FRANCISCO:

Ljubav!

CASIMIRO:

I treće – nada: nada za oslobođenje duše tijekom finala. Kraj ukazuje uvijek na kvalitetu tanga, stoga finale mora biti zadivljujuće – pravi vatromet!

SESTRA ELISABETH:

Moglo bi se reći da je svaki tango neka vrsta ponovnog rođenja! Oh, tango zvuči poput kakva prosvjetljenja!

FRANCISCO:

Najveća od svih pustolovina! Put u Elizij!

CASIMIRO:

Tako je! Sve drugo bi bilo besmisleno!

SESTRA ELISABETH:

Putnici su prilikom kočenja poletjeli prema naprijed. Sestra Elisabeth prolijeva svoj kompot po Ōdönovu prsluku!

O, Bože, još i ovo: jadnika sam cijeloga zalila kompotom od trešanja! Jesam li slučajno i vas, gospodo?

FRANCISCO:

Samo malo! Ništa strašno!

SESTRA ELISABETH:

Baš sam nespretna! Pardon!

CASIMIRO:

To se može svakome dogoditi, a našem gostu to ionako više ne smeta!

Svi se posramljeno smiju.

Počinju brzo uklanjati ostatke kompota s Ödönova tijela. Sestra Elisabeth uzima rubac i njime briše pokojnika. U Ödönovu džepu pronalazi nekoliko papira te ih proučava.

SESTRA ELISABETH:

Tiens donc! Cijeli snop papira! Kakva šteta, sad se po svima prolio kompot od trešanja!

CASIMIRO:

Kome će oni još trebati?

SESTRA ELISABETH:

Nadam se da to nije bilo ništa važno.

FRANCISCO:

Dajte ih ovamo, sestro Elisabeth. Bacit ću ih u smeće.

SESTRA ELISABETH:

Na njima je tekst na njemačkom!

FRANCISCO:

Njemačkom?

CASMIRO:

Njemačkom?

SVI:

Njemačkom!

SESTRA ELISABETH:

A onda: *C'est la vie!*

Glazba za tango.

PRVI ČIN

[7. SCENA]

*U stražnjoj sobi jednog bečkog stana u ulici Mohrengasse u drugom gradskom okrugu početkom ožujka 1938. godine.
Stolice i stol na kojem je svakojaki pribor za proricanje sudbine.*

MARIANNE:

Vidno uzbuđeno i ubrzano.

Da! Da! Pariz! Gospodine von Horváth, vidim to kristalno jasno! Morate ići u svijet, u zemlje u kojima se govori drugim jezikom, u kojima se zbiva nešto neobično, posebno, sudara se s Vama. Kao Strijelcu, gospodine von Horváth, potrebna Vam je avantura, sudar različitih svjetova. Prije toga možete otići i do Praga, Budimpešte, na more do Rijeke, Venecije ili čak na sjever do Amsterdama, gdje možete posjetiti mog vrsnog kolegu.

ÖDÖN:

U Amsterdamu?

MARIANNE:

Stručnjak!

ÖDÖN:

Međutim, bio bih na duljem putovanju – ta me misao čini, iskreno govoreći, prilično nervoznim. Ne volim baš putovati, znate – s obzirom na trenutnu političku situaciju...

MARIANNE:

Dakle, gospodine von Horváth, ovo je moja receptura. Morate donijeti odluku. Vaša sudbina čeka da je otkrijete.

ÖDÖN:

Nisam siguran u to! Postoji li kakva sumnja s Vaše strane?

MARIANNE:

Ni najmanje! Osjećat ćete se puno ugodnije u svojoj koži – već se usuđujem to dijagnosticirati. Takva promjena okoline naglo će Vam promijeniti život. Povedite i suprugu sa sobom.

ÖDÖN:

Nisam oženjen.

MARIANNE:

A tako? Da, da! Niste još, gospodine von Horváth! Niste još!

Na temelju dokaza poznajem Vašu ljubavnu situaciju, bila je vidljiva već prilikom analize Vašeg lica. Izražen nazolabijalni nabor, poput Vašeg, obično u životima dotičnih dovodi do problema u odabiru partnera, iako već vidim nekoga u Vašoj auri! Lijepa mlada dama već se penje u Vašim snovima. Da, da! Zato, ostanite optimistični!

Ima li boljeg mjesta za potragu za mladenkom od Pariza – Moulin Rouge, Eiffelov toranj, Elizejske poljane? To je najbrži put do raja, zar ne?

ÖDÖN:

Često sam se pitao jesu li žene u Parizu lijepe kao Dietrich i Garbo u filmovima?

MARIANNE:

Vrijedi saznati.
Ne mislite li tako?

Usput, moram napomenuti
da svojim muškim pacijentima, koji su samci,
uvijek propisujem da bace malu
količinu soli preko ramena. To energetski brzo privlači
potencijalne partnerice i
čini Vas neodoljivima.

ÖDÖN:

Ma Vi se šalite!

MARIANNE:

Ma, gospodine von Horváth, kunem
Vam se očevim grobom, Bog
ga blagoslovio!

ÖDÖN:

Čudna ideja! Preko ramena?
Smijem li znati
igra li vrsta soli neku ulogu?

MARIANNE:

Nije važno radi li se o planinskoj ili morskoj soli,
ali sol pomaže, to je
znanstveno dokazano. Važno je
da je bacite preko lijevog ramena,
osim ako ste homoseksualac.

ÖDÖN:

Dobro je znati! I to se može
bilo gdje koristiti?

MARIANNE:

Naravno. Što češće, to
bolje! Pogotovo ako mislite
da ste pronašli zanimljivu damu!

ÖDÖN:

U redu, onda ću slijediti
Vaš savjet i pokušati.

Smijem li Vam još otvoreno priznati,
gospođo Marianne, kad smo
već na temi odabira partnera,
da sam u nazočnosti žena, nažalost,
kako da se izrazim, uvijek vrlo,
vrlo uzbuđen.

MARIANNE:

Dakle, dakle? Zanimljivo! Izgleda da je
pored Vas prošao nepovoljni Mars! Želite li
mi to reći, gospodine
von Horváth?

ÖDÖN:

Ne! Dakle, na taj sam se način htio
izraziti – u smislu
slabih živaca. U takvim
situacijama govorim kao navijen i
osjećam neugodne trnce u tijelu.

Kako bih se mogao uhvatiti u
koštac s tim strašnim
uzbuđenjem?

MARIANNE:

Uuu! Drhtanje ruku?

ÖDÖN:

Ponekad!

MARIANNE:

Znojenje ispod pazuha?

ÖDÖN:

Često!

MARIANNE:

Ubrzani otkucaji srca?

ÖDÖN:

Vrlo često!

MARIANNE:

Razumijem! Jeste li već pokušali crtati?

ÖDÖN:

Molim?

MARIANNE:

Da! Crtajte! Osim soli, i to je čudotvorni lijek! Načrčkajte nekoliko sretnih simbola – na komadić papira – na primjer, dražesno oblikovanu potkovu s motivima djeteline s četiri lista – to će Vas smiriti i osjećat ćete se bolje – obećavam.

ÖDÖN:

Zaista? Imate neke nekonvencionalne recepture – to mi se sviđa!

Gospodo Marianne, moram Vam priznati, stvarno mi se sviđa što sam Vaš „pacijent“. Vaši terapijski pristupi već pokazuju prve znakove oporavka. Već se osjećam puno ugodnije u svojoj koži!

Oboje se smiješe.

MARIANNE:

Ah, gospodine von Horvath, to volim vidjeti!

Pogledajmo sada tarot karte. Onda smo gotovi za danas!

Uzima karte, miješa ih, izvlači, gleda karte pojedinačno, a zatim ih stavlja na stol.

MARIANNE:

Tako!

ÖDÖN:

Vrag!

MARIANNE:

Uuu!

ÖDÖN:

Obješeni!

MARIANNE:

Zanimljivo!

ÖDÖN:

Smrt!

Oboje gledaju u karte; gospođa Marianne dugo razmišlja.

MARIANNE:

Razumijem! Hmm! Tako!

ÖDÖN:

Čini se kao put u
pakao!

MARIANNE:

Zanimljivo!

ÖDÖN:

Često tragično postane komično jer se
čini tako zastrašujuće,
zar ne?

MARIANNE:

Dakle, gospodine von Horváth, uvijek
morate vidjeti dobro u kartama.
Rekla bih sljedeće:

ovaj trijumvirat predstavlja vjeru, ljubav,
nadu.

ÖDÖN:

Zaista? Prije bih iz ovog niza
ispisao ples smrti.

MARIANNE:

Vidite, zato ste Vi
pisac, a ja medij.

Ipak, moram inzistirati na tome da, što se tiče karte
vraga, ona
oslobađa Vaše energetske rezerve, kao i
Vašu kreativnu moć na novi način
u budućnosti, kako ne bi došlo
do puta u, kako ste
rekli, pakao, gospodine
von Horváth.

ÖDÖN:

Osloboditi svoje energetske rezerve na novi način –
kako bih to trebao shvatiti?

MARIANNE:

Iskoristite radost izražavanja svojeg
tijela! Primjerice, budite
fizički aktivniji! Naučite plesati tango,
preskakati uže ili nešto slično!
Samo hodajte, na primjer! *Per pedes* – kako bi Bečani
rekli! Krenite!

ÖDÖN:

Dakle, nema više vožnje autom?

MARIANNE:

Nema vožnje autom. Nema vožnje biciklom.
Da sam na Vašem mjestu, ne bih se više
vozila ni dizalom, da se ne
spustim u pakao.

ÖDÖN:

Dobro! U redu! Gospođo Marianne,
na Vašu preporuku, odreći ću se
tih blagodati –
što je sigurno, sigurno je!

MARIANNE:

Ovaj uvid je zasigurno
koristan, gospodine von Horváth!

Obješeni će od Vas zahtijevati da
isprobate nove perspektive.
Time se često samo
pokazuje potreba za tim
da se odluke trebaju donositi intuitivno i
da se treba predati ritmu života. Budite spontani,
jednostavno
„čudnovati“ – „krajnje“
„čudnovati“, ukoliko je potrebno.

ÖDÖN:

Samo biti „krajnje“ „čudnovat“?
To mi nije u potpunosti
razumljivo, gospođo Marianne.

MARIANNE:

Gledajte, sve velike sastavnice
našeg svemira su neodređene,
gospodine von Horváth. Složenost života
dopušta samo slučajnost. Dobro
zapamtite: slučajnost je
pravilo!

Radi se o nekoj vrsti predanosti,
o sudjelovanju, razumijete?

ÖDÖN:

Da! Čini mi se da počinjem
shvaćati.

MARIANNE:

Ali nemojte pritom kršiti
kozmičke zakone,
zaboga!

ÖDÖN:

Pun optimizma.

Na primjer, jednostavno
prigrčiti avanturistički svijet Pariza
umjesto zagušljivog Züricha?

MARIANNE:

Izvršno! Brzo
shvaćate.

ÖDÖN:

Okusiti slabine
francuskih žena dok me
ne obuzme sifilis?

MARIANNE:

Ako imate bilo kakvih veneroloških pitanja,
stojim Vam na raspolaganju!

ÖDÖN:

Jednostavno prošetati parkom u Parizu dok sijevaju munje
i grmi, stajati pod kestenom
i prepustiti se kiši osjećaja sve do
plesa na vulkanu
s fanfarama kao završnicom?

MARIANNE:

Munjevito – tako i treba biti! To ja zovem
entuzijazmom! Izvršno!

A sada posljednja karta:
Smrt je u tarotu uvijek novi početak.
Svaki kraj u sebi nosi sjeme
duhovnog oslobođenja – poput
rođenja. Proslavite završnicu
svog starog postojanja, prihvatite ovaj
poziv na ples života i

radujte se onome što dolazi.
U najgorem slučaju, bit će to jedna
nevjerojatna priča.

ÖDÖN:

Najljepša hvala! Sve to zvuči
vrlo dobro. Da, čak i više od toga!
Ne moram se previše brinuti.
Grade na Seni, stižem!

MARIANNE:

Gospodine von Horváth, kladim se u
svoj najveći žalj:
doživjet ćete avanturu svojega života u Parizu!

Glazba za tango, zvukovi kiše i brze promjene scene.

PRVI ČIN
[8. SCENA]

*Na Elizejskim poljanama za vrijeme snažne ljetne grmljavinske oluje
u kasnim poslijepodnevnim satima 1. lipnja 1938.*

*Karoline sjedi na kestenu.
Sijevanje munja i tutnjava grmljavine.*

KAROLINE:

Dok Ödön nailazi.

Oprostite! Halo! Ku-ku! Ovdje gore!
Tu sam!

ÖDÖN:

Strefit će me!

Sijevanje munja i tutnjava grmljavine.

ÖDÖN:

Bijesno govori Karoline.

Koji Vam je vrag? Zar se
želite objesiti? Što radite
na stablu?

KAROLINE:

Pa vidite!

ÖDÖN:

Jeste li ljudi pa sjedite
na toj grani dok grmi i sijeva?

KAROLINE:

Pa, dobri ste! Ranije, dok sam
sjedila ispod ove grane, činilo mi se
da se ta pokvarena stvar može odlomiti
i smjesta me ubiti odozgo.

ÖDÖN:

Da? I zato... ?

KAROLINE:

Da, i zato sam se i
popela na stablo kestena.
Saperlot!

Bojim se, naravno, da se više neću moći
sama spustiti neozlijeđena!

Sijevanje munja i tutnjava grmljavine.

ÖDÖN:

Molim? Ne razumijem Vas baš dobro ovdje
dolje!

KAROLINE:

Rekla sam da se više neću moći
sama spustiti neozlijeđena!

ÖDÖN:

Mogu li gospođici
kako pomoći?

KAROLINE:

Oh! To bi bilo božanstveno od Vas!
Bi li gospodinu smetalo
da dođe ovamo po mene?

ÖDÖN:

Gospođica se voli šaliti! Ja
bih se trebao sada, usred ove oluje,
popeti do Vas na tu
oronulu granu da Vas
spustim!?

KAROLINE:

Priznajem: ne usuđujem se sama napraviti
ni jedan korak.

ÖDÖN:

Pa, dobri ste!

Sijevanje munja i tutnjava grmljavine.

KAROLINE:

Molim? Ne čujem Vas baš ovdje
gore!

ÖDÖN:

Rekao sam da ste dobri!

KAROLINE:

Ne razabirući dobro njegove riječi.

Dobro? Da? Dobro! Oh, to je prekrasno!
Sjajno! Napokon da mi netko pritekne
u pomoć!

ÖDÖN:

Stvarno sam samo želio da gospođica
shvati...

KAROLINE:

Jasno je: samo nebo Vas je poslalo!

Sijevanje munja i tutnjava grmljavine.

ÖDÖN:

Nadajmo se!
U redu, pokušat ću za nekoliko
trenutaka doći do Vas!

KAROLINE:

Hvala lijepa! Čekam Vas!

ÖDÖN:

Penjući se na stablo.

Kakva sreća za Vas
da sam išao upravo ovim putem!

Govori sam sebi.

Ali k vragu i to!

KAROLINE:

Možete to reći naglas!

ÖDÖN:

Međutim, čim Vas se dočepam,
morate mi čvrsto i sveto obećati da mi
ubuduće nećete prirediti takvu glupost!

Nije isključeno da bi takvo
penjanje na stablo moglo završiti fijaskom
u ovim vremenskim uvjetima!
Dovraga! Lako ste mogli slomiti vrat,
jeste li toga uopće svjesni?

Sijevanje munja i tutnjava grmljavine.

Da ti srce stane, s
paklenim munjevitim idejama koje
imate, moja gospođice!

KAROLINE:

Jesu li Vam ikada rekli da ste
neodoljivi kada se tako
uzbudite u prisutnosti ženske osobe?

ÖDÖN:

Dosad ne! Zar je tako?

KAROLINE:

Mhm!

ÖDÖN:

Aha!

Tišina.

Pa, onda ste sada stekli dojam
o prednostima moje kolerički
zabrinute vene.

KAROLINE:

Da, mislim da jesam!

ÖDÖN:

Skriva se u sigurnosti krošnje i privlači Karoline k sebi.

Sada mi pažljivo dajte
ruku! Tako! Odlično! Oprez! Tako!
Pazite! Da, polako! Imam
Vas!

KAROLINE:

Hvata Ödöna i privlači ga k sebi.

Ne, ja imam Vas!

Tišina.

Hvala lijepa!

Daje mu poljubac.

Oh, kako nepristojno od mene, sada
ste umrljani ružem za usne.
Smijem li?

Briše Ödönovo lice.

ÖDÖN:

Naravno! Kako ljubazno
od Vas!
Sada bismo trebali pokušati
sići s grane i stati ispred kazališta
Marigny dok se ova oluja ne smiri! Ako me osjećaj
ne vara, najsigurnije je tamo
u parku.

KAROLINE:

Iskreno govoreći, najsigurnije
se osjećam s Vama, ovdje u
krošnji.

ÖDÖN:

Ozbiljno?

KAROLINE

Kima glavom.

ÖDÖN:

Ovdje i sada?

KAROLINE

Kima glavom.

ÖDÖN:

Na ovoj grani?

KAROLINE

Kima glavom.

Sijevanje munja i tutnjava grmljavine.

Ödön je isprva plah, a potom se počne privijati uz Karoline te je na kraju i milovati.

Tišina.

ÖDÖN:

Sve više se crveni.

Razgovara sam sa sobom dok izvlači soljenku iz džepa i prosipa sol preko ramena.

Munjevito!

Sijevanje munja i tutnjava grmljavine.

Svjesno izdahne.

Ne uzbuđuj se, Ödöne! Smiri se!

KAROLINE:

Ruke Vam drhte!

ÖDÖN:

To se zna dogoditi kada
dama poput Vas...!

KAROLINE:

Znojenje!!!

ÖDÖN:

To je kod mene čest simptom
kada se zateknem u situaciji u kojoj...

KAROLINE:

Ubrzani otkucaji srca!!!

ÖDÖN:

To me vrlo često obuzme kada se
nađem u blizini takvog...

KAROLINE:

Mogu li Vam kako
pomoći?

ÖDÖN:

Oh! To bi bilo divno od Vas!
Bi li dami bio problem
uštipnuti me za nadlakticu?

KAROLINE:

Ovdje?

Ödön kimne glavom.

Naravno, nema problema!

Uštipne ga jako.

ÖDÖN:

Joj, to boli! Kvragu!

KAROLINE:

Pa, ako već, onda pošteno, pomislila sam?

ÖDÖN:

Nema spora, to je bilo izvrsno i
više nego dovoljno!
Hvala Vam od srca!
Samo sam se htio uvjeriti u to
da ne sanjam – trenutna
situacija je
iznimno čudna.

KAROLINE:

Čudna? Mislite?

ÖDÖN:

Pa, ako je čovjek poput mene, koji je upravo
išao iz Beča u Prag, iz Praga u

Budimpeštu i iz Rijeke preko Venecije i
Amsterdama stigao ovamo, pobjegao iz
kandži nacista, šetao parkom dok je grmjelo i sijevalo u
Parizu, našao se pod kestenom
na Elizejskim poljanama i tamo
upoznao jedno tako jako
nepromišljeno – oh, što da kažem –
biće poput Vas, koje prkosi smrti,
ponekad bijesno, da sumiram,
ali ozbiljno očaravajuće biće poput Vas,
moja gospođice, koje, začudo,
također tečno govori njemački jezik,
nije li to čudna slučajnost?

KAROLINE:

Ako tako mislite! Ja uvijek govorim:
Slučajnost je pravilo!

ÖDÖN:

Pa, onda!

KAROLINE:

Oh, umalo sam zaboravila!
Ispričavam se! Sigurno užasno
izgledam!

Izvlači i otvara džepno zrcalo.

Strefit će me!

ÖDÖN:

To nije nesreća po
ovakvom vremenu!

KAROLINE:

To je sramotno! Umuknite.

Daje mu cipele.

ÖDÖN:

Kakve su to cipele?

KAROLINE:

Pudra nos.

To su moje cipele za tango.
Zapravo bih sada trebala držati satove –
u plesnoj školi na Montmartreu,
u smjeru Saint-Ouena.
Le Derniere Tango – znači li Vam
to što?

ÖDÖN:

Je li u blizini?

KAROLINE:

Ne!
Vjerojatno niste iz Pariza!

ÖDÖN:

Točno.

KAROLINE:

To sam odmah pomislila!
Jamčim Vam da nijedan Parižanin nije
toliko glup da bi hodao
Elizejskim poljanama tijekom oluje –
kao Vi!

ÖDÖN:

Ma nemojte reći! Vrlo znakovito!
Za oboje!

KAROLINE:

Ili sudbonosna slučajnost!
Za oboje!

*Sijevanje munja i tutnjava grmljavine.
Izvlači ruž iz džepa i šminka se.*

KAROLINE:

Koliko dugo ste u gradu?

ÖDÖN:

Stigao sam prije nekoliko dana
jer sam u Parizu imao sastanak
za planiranje...

KAROLINE:

Planiranje? Ali meni ne izgledate
kao arhitekt! Ne, ne možete
biti arhitekt!

ÖDÖN:

U pravu ste.

KAROLINE:

U najboljem slučaju arhitekt riječi!

ÖDÖN:

Mlada dama ima dobru
intuiciju – vrlo impresivno!

Pokazuje na Karolinine usne.

Usput, crvena Vam izvrsno stoji.

KAROLINE:

Hvala lijepa! U Parizu je to sada
zadnja moda: crvena trešnja!

ÖDÖN:

Sviđa mi se! Malo nečasno!

KAROLINE:

Nečasno? Pa, voljela bih vidjeti Vaše
misli!
Na nedavnom tečaju plesa, mušterija je tvrdila
da ću, ako obojim usne tako crveno, sličiti
Marlene Dietrich. Što Vi mislite?

Nježno tapkajući po licu.

ÖDÖN:

Malčice!
Što duže promatram gospođicu,
to više mi se čini da ima veći
afinitet prema atraktivnom licu
Grete Garbo!

KAROLINE:

Kako šarmantno od Vas!
Rekla bih da bi čovjek s
talentom za izražavanje jezikom i
lijepim slikama poput Vas zapravo trebao
pisati scenarije za velike filmske studije.

ÖDÖN:

Ma nemojte! Trebao bih?

KAROLINE:

Mhm!

ÖDÖN:

Aha!

Pa, ni u ovom slučaju osjećaj
Vas ne vara! Tako su se prilike u kavani Marignan danas
okrenule u moju korist,
ili su barem na tom putu.

U principu radim uglavnom kao
kazališni pisac, a pored toga kao
autor romana i nekoliko
šašavih stihova!

Ali to je ono što u budućnosti
stvarno namjeravam činiti: pisati za
film!

Svaka čast, gospođice! Vaša
točnost u procjeni

činjenica je ubojito dobra,
ako Vam to smijem priznati.

KAROLINE:

Hvala! Smijem li i ja Vama nešto priznati?

ÖDÖN:

Vrlo rado!

KAROLINE:

Volim filmove.

ÖDÖN:

Da?

KAROLINE:

Idem u kino barem jednom tjedno.

Kada tako sjedim u mraku, uvijek se čini kao da kino sanja za mene i istovremeno ...

ÖDÖN:

... istovremeno možete doživjeti uprizorenja svojih snova u kinu!

KAROLINE:

Točno! Baš tako!

ÖDÖN:

I ja se tako osjećam!

KAROLINE:

O, Bože, i volim kada ljudi kupe ulaznicu i svi zajedno sjednu pred veliki ekran i raduju se i možda se za to i dotjeraju i sramežljivo se drže za ruke pod okriljem mraka i gledaju kako junak u filmu propada korak po korak. Predivno!

ÖDÖN:

Slažem se s Vama!

KAROLINE:

Tako strastvene kao u kinu, ljude možete promatrati samo u našoj plesnoj školi!

Ah, kako će biti lijepo kada jednom pogledam Vaše filmove na velikom ekranu.

ÖDÖN:

Sijevanje munja i tutnjava grmljavine.

Ah, kao da će se to ubrzo dogoditi?

Nažalost, većini kina danas ne ide najbolje, ah, što, cijela industrija zabave danas nije ekonomski isplativa!

KAROLINE:

Što je danas ekonomski isplativo?

ÖDÖN:

Potpuno ste u pravu, gospođice ...
– kako se zovete?

KAROLINE:

Ja sam Karoline.
Sijevanje munja i tutnjava grmljavine.
Na Ödönu se vidi da je ostao zapanjen.
Zbog čega ste odjednom tako ošamućeni?
Je li Vam ovo ime čudno?

ÖDÖN:

Izuzetno čudno.

KAROLINE:

Oh! Kako se Vi zovete?

ÖDÖN:

Von Horváth! Ah, Ödön!

KAROLINE:

A Vaše ime nije čudno?

Iskreno, Vaše ime zvuči gotovo
poput nekog osipa, moj gospodine von
Horváth!

ÖDÖN:

Zašto tako formalno? Zovite me
samo Edem.

Karoline se počne smijati.

Volim žene koje imaju smisla za humor.

KAROLINE:

Da, takve žene su dobre za Vas!

Inače se čini da ste skloni
negativnosti.

ÖDÖN:

Ne radi se toliko o negativnosti, gospođice
Karoline. Ljudi često imaju tu čežnju
u sebi.

KAROLINE:

Plešete li?

Sijevanje munja i tutnjava grmljavine.

ÖDÖN:

Kako ste se sjetili tog pitanja?

KAROLINE:

Moj recept bi bio da
ljudi poput Vas dođu k meni
na satove što je prije moguće.

ÖDÖN:

Iznenadit ćete se, ali
ne plešem loše tango!

KAROLINE:

Stvarno? Ali Vi ne vjerujete
u slučajnosti!

ÖDÖN:

Upravo sam u procesu
promjene tog uvjerenja!

KAROLINE:

Zapravo ćete uvjerenje promijeniti
tek nakon tanga sa mnom.

ÖDÖN:

Nije li to preveliko očekivanje
za jedan tango?

KAROLINE:

Ni najmanje! Tango je
nepredvidiv i pun
iznenađenja! Tko kaže da jedan
ples neće biti najbolji, najveći,
najslavniji? Uvijek to može biti
onaj koji vodi ravno do Elizija. Ah, mogu samo
reći: tango je jednostavno najbožanstvenije
od svih stanja!

ÖDÖN:

Je li Vam itko rekao da ste
neodoljivi kada tako burno
reagirate u prisustvu muškarca?

KAROLINE:

Hvala!

*Sijevanje munja i tutnjava grmljavine.
Nakon kratkog razmišljanja.*

ÖDÖN:

Mogu li, molim Vas, gospođice Karoline?

KAROLINE:

Što sada namjeravate?

ÖDÖN:

Želite li zaroniti sa mnom u
nepoznato i ovdje, dok sijeva i
grmi, pod kestenom u parku u Parizu,
prepustiti se tangu?

KAROLINE:

Čini mi se da ne znate u
što biste se uvalili.

ÖDÖN:

Dovraga sve: vrijedi
saznati. U najgorem slučaju,
bit će to jedna
nevjerojatna priča.

KAROLINE:

Pa, onda.

ÖDÖN:

C'est la vie!

Glazba za tango.

BILJEŠKA O AUTORU

Stefan Konrad studirao je scensku umjetnost u Beču i proveo više od dva desetljeća plešući, pjevajući i glumeći na brojnim pozornicama njemačkog govornog područja (kazalište u Josefstadtu, kazalište Volkstheater, festival Bregenz).

Od 2010. je kao autor i redatelj stvorio brojna djela za kazalište i kabare, u prvom redu komedije.

Njegova ljubav prema jeziku ga je naposljetku dovela do privatnog sektora, gdje radi kao trener i govornik fokusiran na teme poput glasa, retorike, dovtljivosti i komunikacije za međunarodne tvrtke. Trenutno većinu svog radnog vremena provodi u financijskom sektoru na području „Digitalno prezentiranje”.

Stefan Konrad je 2020. godine kao predsjednik udruge „nestwärme Österreich“ zajedno sa svojim kolegama preuzeo zadatak pružanja podrške obiteljima u kriznim situacijama, prvenstveno kroz kulturne programe i programe za osnaživanje, čineći time svijet malo toplijim mjestom.

Kazališno djelo „Posljednji tango u Parizu“ nastalo je 2018. kao ideja u okviru višemjesečne radionice kreativnog pisanja naklade Schultz und Schirm te je izvedeno u obliku dramskog skeča u bečkom Konzerthausu. Za vrijeme pandemije koronavirusa pisanje je nastavljeno i dovršeno uz pomoć književne stipendije savezne zemlje Koruške.

Autor želi posebno istaknuti osobe koje su značajno podržale, poticale i obogatile ovo kazališno djelo, a to su Berta Kammer, Gerda Samonig i Željka Macan.

Bilješku o autoru s njemačkoga prevela Daria Dvanajščak.

LAND KÄRNTEN

Kultur

ISBN (e-izdanje): 978-953-361-123-5